
LIBER III.
REI HERBARIAE DECREMENTUM.

CAP. I.

ROMANA AC GRAECA BARBARIES.

Veterum Graecorum Romanorumque res herbaria 1200 circiter species complexa, in iis fere subsistit, quae vel in medicina aliisque artibus adhibentur, vel curiosa ac mirabilia videbantur. Unicus fere *Theophrastus* naturam vegetabilium vitaeque rationes paullo curatius investigans, haud tamen ultra prima rudimenta progressus fuit. Nomenclatura veterum vaga, nulli legi subiecta: descriptiones mancae, plurimae aliorum fide traditae, posteritatis studium insigniter impediverunt.

Dioscoridis tamen et *Plinii* auctoritas per saecula inconcussa fuit, temporum labe et hominum desidia potius stabilita, quam ipsarum rerum veritate.

Generis humani ruina saeculo tertio et quarto aerae nostrae e luxurie et mollitie incredibili, e tyrannide crudelissima imperatorum Romanorum, e

turpissima illa orientali pseudosophia totum terrarum orbem infestante, profecta praecipites secum traxit omnes scientias. A tertio inde saeculo per univrsum Romanorum imperium doctrina vera nulla, nulla ingenii libertas, nulla studiorum ingenuitas. Servilis hominum desidia, ab arbitrario tyrannorum imperio oppressa, in eo tota fuit, ut veteres transcriberet et in epitomen redigeret. Artes omnes atroci tyrannidi inservierunt: orientali superstitione seductum humanum genus eas duntaxat artes coluit, quae desidiae, avaritiae, fervili genio et luxuriei faverent.

Accessit infans ille ac stupidus furor indignorum hominum, qui Christi nomen usurpabant, in omnes paganismi reliquias: bibliothecarum incendia et librorum cuiusvis generis dilapidatio: atrocissimae demum persecutiones eorum, qui ethnico-rum cognitiones et eruditionem servare studerent.

Nota haec omnia ac centies repetita, uberius demum a me exposita sunt in *vol. 2. historiae medicae*. Ex iis vero misera rei herbariae fors per se iam patet. Per plurima enim saecula soli fere medici, ignarum illud et ignavum vulgus, fuerunt, qui suo, i. e. barbaro et rudi modo rem herbariam colerent. Simplicia sic dicta e plantis petita, nominibus vagis saepiusque falsis aut barbaris saltem praedita, adhibuerunt, ac in levibus futilibusque libris consignarunt.

Taedet paene, pauca tantummodo e foeda illa farragine adducere.

SCRIBONIUS LARGUS, Claudii Caes. medicus, opusculum de compositione medicaminum fatis barbare conscripsit, quod immenso Io. Rhodii studio Patavii 1655. 4. editum, pauca continet, quibus Plinii coevi scripta illustranda sunt. . . Herbam (12.) quam *πολύνευρον*, ipse *nervalem* appellat, aliam non arbitror, quam *Plantaginem maiorem*. . . Herba *urceolaris* (39.) quam *Plinius Valerianus* (2, 18.) *Vitriginem* dicit, est *Parietaria officinalis*. . . *Cotyledona Umbilicum* eo nomine vocat, folia habere cymbalis similia et in parietibus humidis crescere (55.). . . *Symphytum officinale* fatis perverse et *Inulam rusticam* et gallice *Alum* nominari (83.) *Teucrium Polium*, nisi potius pro *πολίω* legendum sit *πολυγόνω*, *tiniam*. . . *Loniceram Periclymenum* vocat *Matrem sylvae* (129.) *Scolopendrium officinale*, *Calci-fragam* (150.). *Hypocistidem* male dicit succum *Rosae caninae* (85.). *Hyoscyamum album* *Apolinarem herbam* (90.) *Rhoëm coriariam*, *syriacam*.

MARCELLUS Burdigalensis, Theodosii I. archiater, incertia, an superstitione maior nescio, compositorum immensam corrasit farraginem, ab *Henrico Stephano* collectioni suae insertam, et a

Thoma *Reinesio* eruditissimo in variis lectionibus passim illustratam.

Quum Burdigalensis esset, gallica saepe nomina plantis suis adscripsit: *Visumarum* vocat Menyanthen trifoliatam (3.), *Burdunculum* Borriginem (5.), *Odocos* Sambucum Ebulum (7.), *Gilarum* Serpyllum (11.), *Tiniariam* Polygonum Convolvulum (17.), *Halum* Symphytum (31.), *Badi-tin* Nymphaeam (33.).

PALLADIUS *Rutilius Taurus Aemilianus*, saeculo, ut videtur, quinto florens: citatur enim ab *Isidoro* (*orig.* 17, 1.) et *Cassiodoro* (*div. lect.* 28.): fundos in Sardinia et ad Neapolin possedisse ipse testatur (4, 10.). Opus de re rustica ad menses, e Graecorum scriptis potissimum, composuit, a doctissimo *Schneidero* nuper egregie editum ac illustratum.

Paucissima in eo tanguntur, quae ad rem ipsam herbariam pertinent. Triticum credit in loco uliginoso transire in filiginem s. fecale (1, 6.). Hordeum galaticum dicit (2, 4.), quod distichon *Isidoro* (17, 3.) et cantherinum, quod huic hexastichon. Canneta colit (3, 23.) ex Arundine Donace. Satureiam colit (3, 24.), Cepullas (*Cepas*) Colocasiae bulbos et Allium ulpicum (*fativi varietatem*) Cannabum (4, 5.), Armoraciam (4, 9.), Gith quod Nigella fativa (10, 13.) et Ciceram, quam a Cicerula (*Cicer arietinum*)

distinguit (4, 6.). Hypomelidas habet (15, 4.) poma sorbo familia, quae fructus sunt vel Uuedonis vel Azaroli.

ISIDORUS Hispalensis, e stirpe Gothica, episcopus Hispalensis († 656.) in opere magno etymologico (*Origines*, ed. Vulcan. Basil. 1577. fol.) plantas et arbores varias ex Plinio potissimum recenset, nominibus fere inhaerens, pauca tamen memoratu digniora adlegans. Sic primus, ni fallor, *Rheum Rhabarbarum* (nomine *Rhei barbari*) habet (17, 9. col. 426.) licet et *Alexander Tral-lianus* (8, 3.) idem iam commendet. Posteri eam speciem, ab Arabibus praeprimis commendatam et Rheo Rhapsontico sine dubio praeferendam, *Rhei indici* passim nomine citant (*Actuar. meth. med.* 515. *Nic. Myreps.* 1, 21. 209. 22, 5.).

Mellam dicit Isidorus lotum cyrenaicum (*Zizyphi speciem.*) (17, 7.). Fagum et esculum, utramque fructibus esculentis insignem credit, licet errore veteris *Φρυγῶν* seductus. Asplenium vocat *Saxifragiam*, Inulam rustico nomine *Alant*. Electrum in *insulis* Germaniae (*nonne Rugia?*) e pinibus stillare. *Melofon* vocat arborem, quae ammoniacam gummin largiatur.

Constantini VII. iussu veterum monumenta a variis scholasticis viris excerpta vestigia industriae saltem nobis sistunt Constantinopoli saeculo X. ad-

huc superstitis. Sicut *Theophanes Nonus* epitomen medicam, alii hippiatricam, ita et *CASSIANUS BASSUS* Bithynus, compilationem edidit Geoponicorum veterum, e quibus pauca duntaxat huc pertinent.

In ipsis quidem Geoponicorum fragmentis, non semel sedulo a me perlectis, nihil fere ad rem herbariam inveni; superstitionibus et puerilibus consiliis omnia plena. Memoratu tamen dignum mihi visum fuit Cassiani Bassi ipsius consilium, quid Constantinopoli singulis mensibus serendum sit (12, 1.). Ianuario serit *θαλασσοκράμβην*, quae *Convolvulus Imperati*, Febuario *κοδιμέντον* (*Petroselinum*), *τεντλέρριζον* (*Betam Ciclam*), *θρύμβην* (*Satureiam capitatam*), *μαρούλα* (*Lactucæ sativæ varietates*; vox haec deslexa a *μαιουλίω*, quod *Maiō vigeant*. *Bochari. hieroz.* 1, 696.), *Φρυγματικόν* (?) *ἔριγτανόν*, *κωμωδιανόν* (quae forte varietates *Lactucæ*), Aprili *σεντλομέλοχον* (*Spinachia forte oleracea*. *Bod. a Stapel ad Theophr.* p. 778.).

Novas quasdam plantas ab Arabibus feriores Graeculi hauserunt, quod e *SYMEONIS SETHI*, opusculo de cibariis (ed. *Gyrald. Basil.* 1538. 8.) elucet. Auctor *πρωτοβεστώρχης* palatii Antiocheni, *Michaële Ducá*, Imperatore Constantinopolitano, fuit, excerpfit autem potius *Pfelli* maioris

molis librum περι ἐδεστών. Cucumeres dicit ἀγγούρια aut τετραγγούρια, Ocimum primus βασιλικόν. Primus, ni fallor, calyces Eugeniae caryophyllatae, καρφόφυλλα nominat, primus etiam Myrsificae moschatae fructum, καρφία ἀρωματικά (Cf. et *Actuar. meth. med.* 5, 4.). Καρνάβαδιν Cuminum Cyminum est. (Cf. *Actuar. l. c. Nic. Myreps.* 1, 580. 406.). Ταρχόν Artemisia Dracunculus.

Primus inter Graecos ΚαΦουράν nominat, quam dicit gummi esse aut lacrimam arboris Indicae, quae tantae sit molis, ut centum homines eius umbra frui possint. Nasci in montibus maritimis, lignum esse leve et ferulaceum. Xylaloën dicit, quam veteres Agallochum, cuius plures differentias citat, Μαζζάκιον vocat Solanum Melongenam.

Ultimus fere Graecorum medicorum, ΝΙCΟΛΑΟΣ ΜΥΡΕΨΙCΟΣ, longe plura medicamina ex Arabibus potissimum corrasit, quam maiores ipsius cognoverant, barbaris ea nominibus passim conspurcata. Vixisse autem saeculo decimo tertio alibi (*hist. med.* 2, 321.) docui.

Salviam Horminum vocat ζεντογάλην (3, 62.): ζάραβι cum Actuario (*meth. med.* 5, 8.) Cyperum rotundum: Rorem marinum δενδροκίβανον (1, 64.). Piper Malagetam et Cubebam nominibus specificis commendat (1, 22.) Phalarin canarien-

fem, ἀνεμοχόρον dicit (3, 46.) quali nomine etiam hodie a Graecis insignitur (*Forsk. fl. constant. p. xix.*).

Primus ὄξυΦόινικα *Tamarindum* (1, 24.); γλυκοκάλαμον *Cassiam Fistulam* (1, 449.); *Cassiam Sennam*, et fructus quidem (1, 465. 472.) cum *Actuario* (*meth. med. 5, 8.*); μυροβαλάνους ἔμπλετς *Phyllanthum Emblicam* (1, 24.) cum eodem *Actuario* (*ib.*) vocat. Primus *Fraga vesca* Φραγυῶλι nomine (3, 46.) citat. *Erodium moschatum* nominat μωσχοβότανον (3, 46.), *Betoniam orientalem* ὄροσιοβότανον (1, 1.), *Centauream Benedictam* καρδιοβότανον (3, 60.), *Agrostemma Githaginem* κοκάλδα τοῦ σίτου (4, 2.), *Bubon macedonicum* μακεδωνίσιον σπέρμα (1, 1.). *Asclepias Vincetoxicum* nomine specifico occurrit (89.), *Gossypii* femina nomine βαμβανίου (1, 425.), *Artemisia camforata*, καΦουρῶς βοτανῆς. . . *Iridis tuberosae* usum a *Paullo Aegineta* primo memoratae nomine ἐρμωδακτύλου (*lib. 7, p. 236.*) hi seriores Graeci ab Arabibus probabiliter acceperunt, licet iam *Theophrasto* cognita fuerit.

Succinum, quod ἤλεκτρον veteres nominarant, nofter βερνίκην (*vernice*) appellat (1, 327.) unde deceptus *Fuchsius* credit eum de *Veronica* officinali loqui. (*Cf. Gesner. epist. 2. f. 61. a.*)

CAP. II.

CAROLI MAGNI CAPITULARIA.

Summa medii aevi caligo fulgentissimo Caroli Magni splendori cessisset, nisi, qui eum sequuti sunt, imperatores ecclesiastico stupore ac aevi sui desidia iterum obdormuissent. Is enim, auctor immortalis dynastiae, quae imperio maximam Europae partem regere debebat, sapientissime omnibus prospexit, quae ad regendas imperii partes et administrandas pertinerent.

In capitularibus de villis suis, quae Eckhardus (*commentar. de reb. franc. orient. vol. 2.*) optime edidit, et Antonius (*hist. oeconom. germanic. vol. 1.*) praeclare interpretatus est, plura occurrunt, quae, non vulgarem fuisse ipsius cognitionem rei herbariae, ostendunt.

Quae in hortis villarum (§. 70.) coli iussit, digna iudico hic recenseantur. Sunt autem

Rosae,	Abrotanum,
Lilia,	Cucumeres (<i>Melones</i>),
Foenum graecum,	Pepones,
Costum (<i>Balsamita vulgaris</i>	Cucurbitae,
Willd. Haec enim Costi	Phaseoli,
hortensis nomine in plerisque	Ciminum (<i>Cuminum Cuminum</i> .
botanicis operibus, e.g.	Dubito id hiemes
<i>Lobellii</i> (<i>advers.</i> 136.), <i>Dodonaei</i>	Aquisgrani perferre. Videtur
(295.) etc. occurrunt.),	Imp. e Romanorum
Salvia,	scriptorum libris eam plantam
Ruta,	sumsisse.),
	Rosmarinus,

Careium (<i>Carum Carvi</i>),	Ibischa Mismalva (<i>Althaea</i> <i>off.</i>),
Cicera,	Carruca (<i>Daucus Carota</i>),
Squilla, (?)	Adripia (<i>Atriplex hortensis</i>),
Gladiolus,	Ravacaulus (<i>Brassica Napo-</i> <i>brassica</i>),
Dragonica (<i>Artemisia Dra-</i> <i>cunculus</i> : nulli veterum di- cta: <i>Sechus</i> enim iunior est),	Allium Porrum var. margari- tacea (<i>Uniones</i>),
Coloquintida (<i>Cucumeres</i>),	Radix (<i>Raphanus sativus</i>),
Solsequia (<i>Heliotropium eu-</i> <i>ropaeum</i>),	Cepa,
Amomum (<i>Ammi maius</i>),	Warentia (<i>Rubia tinctorum</i>),
Silum (<i>Sium angustifolium</i> , bonum iumentis pabulum),	Faba maior (<i>Vicia Faba</i>),
Lactuca,	Cerfolium,
Gith (<i>Nigella sativa</i>),	Sclarea (<i>Salvia Sclarea</i>)
Eruca alba (<i>Brassica Eruca</i>),	Levisticum,
Nasturtium,	Anetum,
Parduna (<i>Rumex acutus</i>),	Intubus,
Olifatum (<i>Smyrniolum Olusa-</i> <i>trum</i>),	Sinapi,
Petresillium,	Satureia,
Apium,	Menta,
Savina,	Tanarita (<i>Tanacetum vulga-</i> <i>re</i>),
Feniculum,	Papaver,
Diptamnium (? <i>Origanum Dic-</i> <i>tamnus</i>),	Vulgigina (<i>Asarum europae-</i> <i>um</i>),
Silybrium (<i>Mentha sylve-</i> <i>stris</i>),	Malva (<i>Althaea rosea</i>),
Mentaltrum (<i>Mentha aquati-</i> <i>ca</i>),	Pastenaca,
Nepeta (<i>Nepeta Cataria</i>),	Elida (<i>Amarantus Blitum</i>),
Fabrigia (<i>Chironia Centau-</i> <i>rium</i>),	Caulus (<i>Brassica oleracea</i>),
Beta,	Britta (<i>Allium Schoenopru-</i> <i>sum</i>),
	Porrus (<i>Allium Porrum</i>),
	Ascalonitas (<i>Allium ascaloni-</i> <i>cum</i>),

Allium,	Lacteridae (<i>Euphorbia La-</i>
Cardones (<i>Dipsacus fullo-</i>	thyris),
num),	Iovis barba (<i>Sempervivum</i>
Pisus mauriscus (<i>Pisum sat.</i>),	tectorum).

Specimen etiam breviarii rerum fiscalium Caroli M. ab Eckhardo primum publicatum, dein ab Antonio optimo versum et illustratum in horto villae cuiusdam Imperiali nominat Coliandrum (Coriandrum), Vittonicam (Betonicam), Acrimoniam (Agrimoniam).

Varias arbores manfuetas iubet Imperator per arciis servatoria coli aut saltem conservari, unde primus doctissimus et humanissimus *Brunsius* Helmstadiensis, coniectura probabili consequutus est, tepidaria hybernacula subintelligi, cui et *Antonius* (*hist. oeconom. germ.* 1, 445.) assentitur. Melones saltem a Romanis iam in pulvillis vaporariis, quae lapide speculari tegebantur, cultos fuisse, *Columella* (11, 5.) docet. Cf. *Vossium nostrum ad Virgil. georg.* 4, 122.

Eckhardus (*comment. rer. franc. or.* 2, 980.) edidit etiam farraginem compositam variis medicaminibus, tempore Caroli M. maxime commendatam, quae praeter adlegatas plantas sequentes continet:

Pipinellam (<i>Pimpinella Saxi-</i>	Centauriam (<i>Centaurea Cen-</i>
fraga),	taurium),
Acer Gunderebam, (<i>Acer cam-</i>	Camipiteum (<i>Aiuga Chamae-</i>
pestre),	pitys),

Frassifoliam Erobrama (<i>Rubus caesi</i> us),	Gariofilas (<i>Caryophyllos arom</i> at.),
Cauli semi Cholsamo (<i>Brassica Napus</i>),	Turnellam (<i>Tormentilla</i>),
Bislinguam (<i>Ruscus Hypoglossum</i>),	Gamandream (<i>Teucrium Chamædrys</i>),
Aitiotidem Chraneunito (<i>Erodium moschatum</i>),	Centonodiam (<i>Polygonum aviculare</i>),
Quinquefolium (<i>Potentilla reptans</i>),	Origanum vulgare,
Vincatolicam (<i>Aselepias Vincetoxicum</i>),	Iva (<i>Aiuga Iva</i>),
Benedictum (<i>Geum rivale</i>),	Plantaginem,
Basiliscam (<i>Ocimum Basilicum</i>),	Sparga (<i>Sparganium ramosum Anton.</i>),
Reopontinum (<i>Rheum Rha-ponticum</i>),	Saxifragam Steinpreha (<i>Asplenium Trichomanes</i>)
Artemisiam,	Canape (<i>Cannabis sativa</i>),
Nymphaeam,	Alleluia (<i>Oxalis Acetosella</i>),
	Ablinthium,
	Millefolium,
	Gentianam,
	Marrubium.

CAP. III.

MONASTICA RES HERBARIA.

Ut temporis sui ignorantiae succurreret et monachorum deficiam tolleret, sapientissimus Imp. Carolus scholas coenobiorum instituit, totumque scientiarum utilium orbem circumscripsit ita, ut *trivio* comprehenderet Grammaticam, Arithmeticam et Musicam, *quadrivio* vero Rhetoricam, Dialecticam, Geometriam et Physicam (*Launoy de scho-*

lis celebr. a Carolo M. instaur. in Opp. tom. 4. P. 1. Ruhkopf. hist. scholarum p. 22 f.) His addidit in capitulari ad Theotonam villam dato ann. 805. (*Baluz. capitul. reg. franc. 1, 295. ed. Venet. 1772.*) *artem medicinalem*, cuius cum praecipua pars herbarum cognitio putaretur, a monachis etiam herbae collectae fuerunt, quae usu medico inclauerunt.

Inscitia autem temporum, monachorum ignavia, linguarum cultus neglectus et servilis animus hominum eorum impedimenta innumera obtulerunt, quin ullo quidem modo augeri, ne servari quidem herbarum cognitiones possent. Plinii codices male transcripti, Caelius Aurelianus, Scribonius Largus et Marcellus Empiricus turbidi fontes fuerunt, e quibus et ii haurirent, qui conscribere quaedam de herbarum usu auderant.

Non defuerunt enim miserrimo illo aevo monachi, qui, celebria antiquitatis nomina adfectantes, corraderent opuscula de herbarum virtutibus. Eorum duo praecipuis dubiae aetatis sunt: *APULEII* et *PLINII VALERIANI* nominibus lata. Utrumque simul Argentor. 1533. fol. editum, Apuleii etiam cum commentario Gabr. Humelberg 1537. Tigur. 4. Probabile saltem est, hoc Apuleii opusculum ante annum 1200. conscriptum fuisse, quum Isaac *Vossius* codicem figuris ornatum ante id saeculum se possidere testetur. (*Fabric. bibl. lat. 3,*

526.). Nihilominus monachi certe creduli et inficii labor est: tot barbara nomina, tot superstitiones, tot lectionum Plinii senioris corruptarum vestigia occurrunt. Nomina inepta Prophetarum, Aegyptiorum, Dacorum, Gallorum ubique citat. Aristolochiam Graecos *Ararizam*, alios Ephasion, Dardanon, Picionicen, Tauxinon, Lestitin, Opetin, Italos Malum terrae, Dacos Absinthium rusticum appellare. Betonicam a Prophetis Hierathiorinen, ab aliis Ruzmarinam vocari: maleficiis eam resistere. Nymphaeam, thyrso nigro foliis cichoraceis, in Ompenico (*Orchomenio*) lacu crescere. Sed quorsum excipiam has ineptias? . . .

Placidus *Actor*, qui citat Isidorum, citatur autem a Vincentio Bellovacensi, monachus sine dubio fuit. Compilavit materiem medicam, quae nunquam prodiit. (*Fabric. bibl. med. et insim. latin. I, p. 12.*)

Walafridus STRABUS, Suevus, primum Decanus Coenobii Sangallensis, dein Abbas Augiae divitis saeculo IX., ad Grimoaldum Abbatem Sangallensem scripsit poemata, quod *Hortuli* nomine editit Io. Atrocianus Friburgi 1550. 8. Versus, pro ea saltem aetate fati boni: florum ipsa ac plantarum pauperrima messis. *Elelifagus* (*Salvia*), Ruta, Abrotanum, Cucurbitae, Pepones, Marrubium, Absinthium, Foeniculum, Gladiolus, Lybisticum, (*Li-*

gusticum), Caerifolium, Liliū, Papaver, Sclarea, Mentha, Pulegium, Apium, Bettonica, Agrimonia, Ambrosia (nescit tamen, an vera sit veterum planta), Nepeta, Raphanus, Rosa. Descriptiones non malae, vires ubique fabulosae.

Hic citatur a miserrimo monacho, qui Aemilii MACRI, Plinio et Ovidio aequalis, nomen affectavit. Poëma de *herbarum virtutibus* ab eodem Io. Atrociano cum Strabo Friburg. 1530. 8. editum. Pessimi versus: e. g.

„Illius herbae vis frigida dicitur esse“,

et rursus:

„Artemis graece quae dicitur, indeque nomen.“

Ignorantia, in monacho saltem excusanda:

f. 24. „Alteamque vocant illam, quod crescat in altum“

f. 61. „Caulis romana, Graecorum brassica lingua“

„dicitur.

f. 90. „Frumentis nocuam lolium graecus vocat herbam,“

„quam nostri dicunt vulgari modo nigellam.“

Barbaries nominum alemannicorum: Ifatin (f. 86.)

Gaisdam, lapathum (f. 89.) *paratellam*, chamaedryn (f. 86.) *Gamandream* vocat. Auctores denique, praeter Strabum, citat, quos nemo cognoscit, Asclepium, Iustum, Melineum et Meniacum, monachos sine dubio.

Cum Strabum citet, citetur ipse a Vincentio Bellovacensi (*spec. natur. 1. lib. 9. c. 104. f. 104. l.*) aetas ipsius in saec. X—XII. cadit.

Saeculo X. vixisse *Alfredus*, Episcopus Cridi-

ensis in Westfexia Deuonia Angliae dicitur (*Act. erud.* 1702. p. 282.). *De naturis rerum* scripsit libros, quos citat Bartholomaeus de Glanville (*propriet. rer.* 17, 1.) ubi physicam vegetabilium exponit. Nihil praeterea de Alfredo innotescit.

Supereft etiam *Hildegardis* abbatiffae Bingenfis, († 1180. *Trithem. annal. Hirfaug.* 1, 416.) sanctiffimae virginis, *physica*, feu collectio medicaminum ad varios corporis adfectus, a Io. Schotto Argent. 1544. fol. edita.

Infiguis plantarum utilium melfis, fed barbaris utplurimum nominibus vocatarum.

Vichbona (<i>Phaseolus</i> 2, 9.)	solvens externe commendatur.
Wichim (<i>Ervum Ervilia</i> 2, 12.)	Humela (2, 94.)? <i>Humulus</i> .
Liquiricium (<i>Glycyrrhiza</i> 2, 22.)	Herba Aaron (<i>Arum maculatum</i> 2, 96.)
Pfeffertruch (<i>Lepidium latifolium</i> 2, 23.)	Cardus niger (<i>Brotera corymbosa</i> 2, 98.). Bona Abbatiffa, quae nunquam plantam viderat, exferibit alios transcriptores.
Bachminza (<i>Mentha aquatica</i> 2, 41.)	Apiago (2, 104.)?
Wegras (<i>Statice Armeria</i> 2, 52.)	Wehdylfel (2, 106.). Centaurea Calcitrapa.
Borith (2, 72.) Borrage officinalis.	Venich (<i>Panicum sanguineum</i> .)
Gerla (2, 62.) Sium Sifarum (Cf. <i>Trag.</i> p. 440.)	Zytver (<i>Artemiffia Santonica</i> 2, 18.)
Stur (2, 54.)	Christiana (<i>Helleborus niger</i> 2, 25.)
Conium maculatum (2, 85.) iam ut medicamentum re-	

Brunne
Nafi
Römife
crifp
Stutgra
53.)
Zizania
2, 75
Lungwe
2, 80
Frafica
2, 85
Hafelvu
Stignus
97.)
De Vu
cum
Winda
fis 2
Lylim
didu
Menva
Rum
Ringell
la o
Blando
Alentid
Pandon
doni
1, 1
Bafilife
Bafi
Acolei
vulg

MONASTICA RES HERBARIA. 227

- Brunnecrassum (*Sisymbrium Nasturtium* 2, 39.)
 Römische Mentha (*Mentha crispa* 2, 44.)
 Stutgras (*Triticum repens* 2, 53.)
 Zizania (*Lolium temulentum* 2, 75.)
 Lungwurtz (*Pulmonaria off.* 2, 80.)
 Frastica (*Ranunculus Thora* 2, 89.)
 Haselwurz (*Asarum* 2, 95.)
 Stignus (*Solanum insanum* 2, 97.)
 De Wurz (*Rheum Rhaponticum* 2, 99.)
 Winda (*Convolvulus arvensis* 2, 103.)
 Lylim (2, 106.)? *Lilium candidum*.
 Menva (2, 113.) Menwel. *Rumex acutus*. Trag. 318.
 Ringella (2, 130.) *Calendula officinalis*.
 Blandonia (2, 131.)?
 Alentidium (2, 132.)?
 Pandonia (2, 135.) *Chelidonium maius*. *Tabernaem.* 1, 102.)
 Basililca (2, 138.) *Ocimum Basilicum*.
 Acoleia (2, 140.) *Aquilegia vulgaris*.
 Saxifrica (2, 143.) *Asplenium Trichomanes*.
 Denemarcha (2, 148.) *Valeriana celtica* Trag. p. 63.
 Gelisia (2, 153.) *Amarantus tricolor*. Est nomen *Celosiae* corruptum. Cf. *Traga* 917.
 Dornella (2, 158.) *Dorella Caesalp. Alyssum sativum*.
 Storckenschnabel (2, 160.) *Geranium Robertianum*.
 Birchwurtz (2, 167.) *Tormentilla erecta*.
 Erdpfefer (2, 168.) ? *Capitulum annuum*.
 Plionia (2, 171.) *Posonia officinalis*.
 Scamphonia (2, 172.) *Convolvulus Scammonia*.
 Hunesdarm (2, 173.) *Stellaria media*.
 Razela (2, 174.) *Polygonum Persicaria*. Trag. p. 91.
 Dorth (2, 175.) *Avena fatua*. Trag. 672.
 Simez (2, 180.)?
 Daculofa (2, 184.) *Panicum Dactylon*.
 Citterwurtz (2, 186.) *Zedaria*.
 Citocatia (2, 141.) *Solanum Dulcamara*. (Cito et caeco)

- re;) sed *Dodonaeus* p. 363.
Cneorum tricoccon ita vocat.
 Bervurtz (2, 142.). *Aethusa Meum.*
 Ugera (2, 144.). *Colchium autumnale.*
 Ebech (2, 146.). *Sambucus Ebulus.*
 Kranchfchnabel (2, 150.). *Erodium moschatum.*
 Megilana (2, 157.). *Solanum Melongena.*
Cicula (2, 159.). *Cicuta virosa.*
 Weich (2, 165.). *Holcus lanatus.*
 Himmelschluzela (2, 166.). *Primula vulgaris.*
 Huofladtheda maior (2, 169.). *Tussilago Petasites.*
 Huofladtheda minor (2, 170.). *Tussilago Farfara.*
 Herba Brambere (2, 174.). *Rubus fruticosus.*
 Herba in qua Walbere (2, 179.). *Vaccinium Myrillus.*

Arbores tertio libro recenset, inter quas plures rariores et novae occurrunt:

- Arbor Camforae (3, 9.). *Boncitherus* (3, 18.)?
 Quotanus (3, 22.). *Pyrus Cydonia.*
 Vibex (3, 42.). *Vitex Agnus.*
 Meltzboum (3, 49.). *Pyrus Aria.*
 Yffa (3, 50.). *Taxus baccata.*
Boncitherus (3, 18.)?
 Mulberboum (3, 27.). *Morus nigra.*
Fufarius (3, 43.). *Evonymus europaeus.*
 Hartboum (3, 51.). *Cornus mascula.*

Sed oblivioni tradenda est haec barbaries, cuius nunquam meminifsem, nisi e collatis nominibus istis cum *Dodonaei*, *Tragi*, *Tabernaemontani* et *Brunsfelſii* appellationibus barbaris et originem et prima herbarum quarumdam vestigia divinare possemus.

ARABUM RES HERBARIA.

Populo bellicoso, qui fure re quodam religioso cultum a Mohammede suo inventum orbi terrarum gladio igneque obtrudere satagebat, qui incitiam ipsam et servile obsequium erga prophetae praecepta omnibus huic cultui addictis iniungebat, tali populo scientiae Graecorum et Romanorum placere per se non potuerunt. Neque iis unquam imbuti essent, ni providentiae divinae beneficio Nestoriani, tyrannide orthodoxa Theodosii II. et Zenonis Isaurii e byzantino imperio pulsi, ad Euphratem scholas instituisent, quibus praeter dialecticam et rhetoricam et ars medica doceretur, dignitates academicae distribuerentur, et veterum Graecorum libri dialectici et philosophici in Syriacum idioma verterentur (*Affemani bibl. orient. 4, 940 f.*).

Nestoriani medici, et eruditione et usu tantopere superiores rudibus Arabibus videbantur, ut ipsius prophetae laudem mererentur (*Abulferag. hist. dynast. p. 158.*). Summus vero eorum fautor fuit Almanfor Califa, qui, protinus ut urbem pacis Bagdadum condidisset, pacis etiam artes populo suo amabiles reddere conatus est (*Elmacin. hist. Saracen. 2, 4.*). Qui Almanforem sequuti sunt, Harrum - Arraschid et summus Almamun, eodem ardore scholas, imo Academias per totum

Arabum imperium instituerunt, advocatis Nestorianorum celeberrimis doctoribus, qui veterum libros e Syriaco in Arabicum idioma vertere iussi, novam plane faciem doctrinae ac scientiae populo literarum alioquin rudi accenderunt. Baktischwarum et Hhonaini familia inprimis inclaruit Plinii, Galeni, Dioscoridis aliorumque Graecorum interpretationibus (*Casiri bibl. escurial.* 1, 240.). Hinc etiam veteribus arabicis codicibus Dioscoridis notae marginales syriacae adscriptae inveniuntur.

Singulari studio agitare Nestoriani medicaminum compositionem consueverunt. In scholis suis, teste *Assemano*, primi officinas legibus et praecipis subiectas collocarunt, quarum praefecti dispensatoria sequi debebant. Primum exemplum enim aromatarum quem **صمصام** appellarunt, sinit Gregorius, episcopus Nisibenus, saeculi septimi initio (*Assemani* 3, 472.). Sequenti saeculo nominatur *Abu Koreisch*, Isa dictus **صيدالاني** i. e. *seplafarius* (*Abulfarag. hist. dynast.* p. 228.). Sabor, Sahelis filius, nosodochii Nestorianorum Dschondifaborensis praefectus, saeculo nono, primum *dispensatorium*, **كتاب انقرا بدين** conscripsit. (*Abulfarag.* p. 269.). Laudabilis ille mos et ad Arabas transiit, ut a saeculo inde octavo seplafarios et dispensatoria in scholis eorum inveniamus (*Hist. mea med.* 2, 360 f.).

Accessit, quod ad nostram rem magnopere refert, Abbassidarum et Almoravidarum Califarum gloriosa cupido, orbis terrarum cognitionem promovendi et commercium populorum augendi ac amplificandi. Illustre exemplum Almamunis, qui latitudinis gradum in desertis Africae primus metiri iussit (*Abulfed. annal. moslem. 2, 241.*) sequebantur plures, qui itineribus in remotissimas terrae partes susceptis geographica opera superstruerent (*Sprengelii collegae olim meritissimi, histor. geograph. 160 f.*). His itineribus et commercio Arabum florentissimo plurima debemus nova simplicia, Graecis plane ignota, officinis autem scholarum Arabicarum usum eorum. Iure miramur inprimis Chinae geographiam optimam, quam *Bakui*, *Ibn Alvardi*, *Scherifus Edrifi*, aliique scriptores Arabici produnt; assiduum enim erat et laetissimum commercium inter Bassoram et Cantonem Chinae, ubi ipsi Arabes iudicem aiebant (*Anciennes relations des Indes et de la Chine, p. 9. Paris 1718. 8.*).

Quodsi paullo curatius in originem itinerum eorum ac navigationum, e quibus tot tantaque emolumenta in universam historiam naturalem manarunt, inquirimus, sola videtur imitatio Nestorianorum Arabas incitasse, ut simili ardore remotissimas adirent Orientis provincias. Certum enim habemus atque exploratum, Nestorianos iam

a septimo inde saeculo ecclesias et colonias in Chinae imperio stabilivisse. (*Affemani bibl. orient.* 3, 553.) quas in Mogolorum regionibus et in ipso Cathay, fratres Minoritae, Ioannes de *Plano Carpini* et Gulielmus *Rubruquis* saec. XIII, frequentissimas invenerunt (*Hakluyt voyages* 1, p. 28, 41, 84.). Quid quod Arabum Abuzaidi et Wahabi temporibus aderant iam Christiani in metropoli China (*Ancienn. relat. de la Chine*, p. 51, 68, 261. Cf. de Ioanne sacerdote earum regionum praecipue doctissimi *Hydii adnotationes ad Perizol.* p. 153 f. et *Marianum Sanutum Torfellam in Bongarsf. gest. Dei per Francos* 2, 185.). Quum autem a Nestorianis totus cognitionum ambitus ad Arabas transierit, hoc etiam commercium cum Asia orientali, vel terrestri peregrinatione per regionem Transoxanam et desertum Kaptshack instituta, vel navigationibus frequentioribus a Bassora ad Cantonem, immensas ipsis attulit Indiae ultra Gangem sitae et Chinae ipsius divitias.

Primi fere Arabes, qui haec Nestorianorum vestigia persequerentur, Wahabus et Abuzeidus saec. IX, fuerunt, quorum iter in orientales Asiae ditio- nes egregiam protulit historiam, a *Renaudotio* ver- sam (*Anciennes relations des Indes et de la Chi- ne*, 1718. Paris.) quam immerito nonnulli suppo- sititiam habuerunt (*Deguignes in Notices et ex-*

traits des manuscrits du Roi, 1, 157.). Posterior his est Abu'l Haffan Aly *Massudi*, saec. X. (*Herbelot. bibl. orient.* 564.) cuius aureum prae-
 tum cosmographiam sinit, quam *Deguignius* in epitomen redegit (*Notices et extraits* 1, 1 f.). Tertius Arabum cosmographus est *Scherifus Edri-*
sienfis Aegyptius, apud Rogerium, Normannorum regem, Neapoli degens, saec. XII. (*Herbelot bibl. orient.* 786.). In opere suo cosmographico copiose de plantis egerat (*Casiri bibl. escurial.* 2, 12.); unde dolendum, quod epitome, quae tum arabice Romae 1592. tum latine a Maronitis, Gabriele Sionita et Ioanne Hefronita Parif. 1617. edita fuit, tam pauca de plantis contineat. Quartus cosmographus *Ebn Alvardi* Halepensis saec. XIII. operi suo cosmographico plantarum copiam uberri-
 mam inseruit. Editum id fuit a Beronio Lundenfi 1790 f., gallice autem versum a *Deguignio* (*Notices et extraits* 2, 20 f.). Quintus cosmographus est celeberrimus Syriae princeps *Abulfeda* saec. XIV. quem *Reiskius* latine interpretatus est (*Büschings Magazin* 4, 121 f. 5, 301 f.) Sextus *Abdorraschid Bakui* Persa, saec. XV., dedit cosmographiam gallice versam (*Notices et extraits* 2, 588.), sed errorum et fabularum plenam: sic *Saubul* (*Nardum*) et *Aoud* (*Agallochum*) et *Costum* in Andalusia crescere perhibet. Ultimus de.

nique est *Leo Africanus*, qui Romae 1526. Africae descriptionem edidit, impressam Lugduni Batavorum 1632. 16.

De re autem herbaria ipsa non pauci egerunt Arabes, plerique vero tanquam aliud agentes, ut, vel materiam medicam vel rem rusticam tractantes, obiter tamen descriptionem herbarum adderent. Eorum quidem primi et incertae aetatis et nationis, a posterioribus duntaxat citantur. Videntur autem plures eorum Nestoriani aut Persae fuisse.

Cossaeus primus est, quem interpretes latino-barbari *Alcuzi*, *Alcanzi* dicunt, a patria Cossaea (*Khufistan*) nominatus, quum a Rhazeo citetur et Serapione seniori, ante nonum saeculum vixisse videtur.

Badigorius, forte corruptum Pythagorae et supposititium nomen, ni fuerit Nestorianus, Rhazeo saepius dictus.

Scharak Indus, a Rhazeo citatus, plane ignotus.

Abu Saher saec. VIII. de plantis scripsit, figuris additis iuxta Dioscoridem, peregrinator curiosus, qui plurimas orbis regiones vidisse dicitur (*Bibl. parisin. n. 968.*).

Iahiah ebn Masuwaih, Mesues senior, Nestorii adsecla, Khalifae Harun-Arraschid (*saec. VIII.*) medicus (*Abulfarag hist. dynast. p. 257. 255. Affemani 2, 435.*). Rhazeo saepius dictus, a quo etiam solo fragmenta servata sunt,

Hhonalnus, Isaaci filius, Nestorii sectam pariter amplexus, celeberrimus interpres, Khalifarum Bagdadensium saeculi IX. initio medicus (*Assemani* 4, 706. *Abulfarag.* 264. *Casiri* 1, 286 f.) in synonymis maxime plantarum graecis, syriacis et arabicis defudavit (*Rhaz. contin.* 21, 97.).

Abu-Merig, monachus dictus et *Isaac ebu Amram* plane ignoti auctores a Rhazeo laudati .. *Masferiawaihus* Iudaeus Bafflorensis, interpres pandectarum Aharonis (*Abulfarag.* p. 158. 198.). *Hobaisch*, Honaini e sorore nepos (*Barhebr.* p. 170.), Rhazeo et Serapioni laudatus.

Abu Hanifa el Dainuri, Assyrius, de re rustica scripsit saec. X. ineunte, Serapioni saepius dictus (*Casiri* 1, 323.).

Muhammed Abu Bekr Rhazeus, e Rai Irakenfi urbe natus, nosocomii Bagdadensis director, ingens volumen reliquit, quod discipulorum audiciones, male saepius scriptas continet (*Barhebr. chron. syr.* 172.). Titulo El-Hhawi s. Continentis interpretatio latino-barbara prodiit Boneto Locatello curante, Venetiis 1506. fol. Eius liber XXI. complectitur plantas officinales, plerasque e Dioscoride arabico, plusculis novis additis, quae melius explicari possent, ni nomina barbata scripta et nimia descriptionis brevitatis obstarent. Pauca sunt botanica tractatui ceteroquin egregio *de vario-*

lis et morbillis, quem Io. Channing arabice et latine Oxon. 1766. 8. edidit.

Abu'l Fadli Schierziita, saec. X. scriptor utilissimus, cuius codicem manuscriptum de re herbaria et medica Ol. *Celsus* e Golii bibliotheca emptum egregie adhibuit ad plantas biblicas aliasque illustrandas.

Aly Abbatis filius, Persa, Emiri Bagdadensis medicus saec. X., ingens volumen, quod *regium* dicitur, reliquit, nonnisi latino-barbara interpretatione nobis notum, quam Bernardinus *Ricius de Novaria* Venetiis 1492. fol. edidit.

Al-Huffain Abu-Ali Ebn Sina, vulgo *Avicenna*, Bokharenfis, Emiri Raiensis medicus, dein Vefrus provinciae Hamdan, denique minister imperii Ispahanici, saec. XI. (*Abulfed. anal. moslem.* 3, 92 f. *Abulfarag.* 350. *Casiri* 1, 269.). Celeberrimus ipfius Canon arabice Romae 1593. fol. editus, libro 2. plantas medicas et notas Persis fere omnes continet. Editione hac praestantissima et nitidissima, quam iuvenis orientalium linguarum omnium peritissimus *Klaprothius* mihi dono dedit, frequenter usus sum. Differt tamen magnopere haec editio ab aliis codicibus, ab Hebraica versione, qua *Plempius* usus fuit et ab interpretatione vulgari latino-barbara, quae plerumque ditior est. *Plempius* edidit Lovanii 1658. fol. commentarium in librum 1. et 2., adhibitis codicibus plurimis.

Ioannes Serapion, incertae aetatis, egregium opus de materia medica reliquit, cuius interpretatione latino-barbara Gerardii Carmonensis Lugd. 1525. 4. utor. Multo magis hic auctor ad historiam naturalem plantarum et patriam respicit, quam priores.

Ioannes Mesuach s. Mesue iunior, Kahirensis Khalifae medicus fuisse dicitur (*Leo Afric. p. 273.*). Pauperem reliquit de simplicibus tractatum, cuius interpretatione latino-barbara, quam *Marinus Venet.* 1562. fol. edidit, utor.

Migravit cum imperio Muhammedanorum scientiarum etiam ambitus ad Hispaniam, ubi sub mitissimo et saluberrimo Khalifarum Cordubensium regno quaevis scientia omnesque artes laetissime flourerunt.

De re rustica doctissimum opus conscripsit saec. XII. Abu Zachariah *Ebn Alvam* Hispalensis, cuius in bibliotheca Escurialensi latentis capita prima XVII. in Hispanum sermonem a Rodrigo *Campomanes* versa Matrili 1751. edita sunt. Totius operis epitomen dedit *Casirius* (*bibl. escurial. I, 326 f.*).

Muhammed Abu'l Walid *Ebn Roschd*, vulgo *Averrhoës* Cardubensis, iudex Andalusiae, ob contemtam Muhammedis religionem acriter punitus, Marocci 1217 obiit (*Casiri I, 185.*). Opus ipsius medicum, titulo *Colliget*, latino-barbare ver-

sum a *Suriano* Venet. 1496. fol., pauca continet et parum utilia de herbis officinalibus.

Sed praestantissimus omnium auctorum Arabum est Abdallah ebn Achmed Dhiaëddiu *Ebn Beithar*, Malaga-Hispanus. Is ardore incredibili pulsus, totum orientem, herbarum colligendarum causa, permigravit. Vefirus dein Kahirensis fuit saec. XIII. Opus ipsius, collectionem sistens amplissimam simplicium, latet etiamnum in bibl. Escorialensi (*Casiri* 1, 275.). Ipse quidem auctor nihil descripsit, nisi quod ipse viderit, ultra duo milia plantarum addidit iis, quas Dioscorides cognoverat, citatis tamen ubique maiöribus et adiunctis nominibus hispanicis. Nihil magis doleo, quam quod haec rei herbariae historia conscribenda sit absque ullo Beitharidae adiumento.

Agmen claudat *Abdollatifus* Bagdadensis, cuius memorabilia Aegypti a *Whitio* arabice Oxon. 1788. et a *Wahljo* germanice 1790. edita, non paucas continent plantas egregie illustratas.

En totum fontium ambitum, e quibus sequens syllabus plantarum ab Arabibus inprimis aut primo memoratarum conscriptus est. Olim quidem credidi, *Forskolei* et *Niebuhrri* opera summum posse auxilium adferre, siquidem arabica nomina ipsa plantarum indici copioso addiderint. Curatius autem examen docuit, non magna inde speranda esse, quam nomina plantarum fere ubique alia sint, ac ab ara-

bicis
mine
Avic
orna
Alva
Thy
vero
cum
Sera
Alva
Tora

vior
qui
Leid
vifi q
suae
bare
usi,
duct
Id q
Und
Plen
ufus

Plen
runt

bicis scriptoribus usurpantur. Sic Forskoleus nomine *Benefsedsch*, quod *Violam odoratam* apud Avicennam signat, quinque valde diversas plantas ornat: Ocimum Basilicum Forskoleo *Höbok*, Ebn Alvam, Serapioni et Avicennae est *Baderadsch*: Thymus Serpyllum *Satar* Forskoleo, Abu'l Fadli vero et Ebn Alvam ita Origanum vocat aegyptiacum: Punica Granatum *Kelkel* dicitur Rhazeo et Serapioni, *Megatsch* Ebn Alvardi, et *Rimon* Ebn Alvam ipsique Forskoleo: *Kelkel* iterum Cassia Tora Avicennae.

Nec sola haec est aut unica difficultas. Gravior complectitur raritatem codicum Arabicorum, qui in bibliothecis maximis Parisinis, Escorialensi, Leideni, Oxoniensi latentes, a nobis nunquam ne visi quidem sunt. Serapionis itaque utilissimi, Me-fuae et Rhazei libros legimus pessime et latino-barbare versos. Interpretes ii, vel malis codicibus usi, vel desidia aut negligentia aut ipsa ignorantia ducti, longe aliud saepe dicunt, quam quod auctor. Id quaevis fere pagina Avicennae luculenter docet. Unde felices saepe praedicavimus *Bochartum*, *Plempium*, *Celsium*, *Hydium*, *Casirium*, quibus usus codicum Arabicorum concessus erat.

Accedit tamen et codicum mira varietas. Quos *Plempius* comparavit, eam differentiam habuerunt: et ipse noister Avicenna Romae impressus in-

numeris scatet locis, quae nec ab interpretibus medii aevi, nec ab aliis lecta fuerunt.

Ipsi Arabes, solo fere Beitharide excepto, ἀβοτανολόγητοι, praeceptoribus suis, Nestorianis, confidentes, Graecorum descriptiones, nonnunquam ita perverterunt, ut Oedipo opus sit, dum, quid intellexerint, scire voluerimus. Unicum huius rei exemplum adferam. Dioscorides (3, 58.) Λιγυστικὸν suum crescere in Apennino, monte Alpi- bus confini, perhibet. Avicenna (lib. 2. p. 169. Rom.) de زوفرا loquens, addit, iuxta Dioscoridis sententiam crescere in monte Acabis (اقابيس), qui conterminus est provinciae Aegypti. Acabis illud sine dubio corruptum est ex أفنين (Apenin).

Nihilominus audaces fortuna iuvat! Nos quidem, difficultate laborum tantum abest, ut unquam deterriti ut potius et iam magis adlecti ac excitati fuerimus. Tamdiu enim ac toties desudavimus in hoc studiorum genere, ut longe plura maioribus nostris clara ac perspicua, videamus. Audacter itaque adgrediamur

FLORAM ARABUM.

Omittenda autem sunt, quae nimis nota Graecis, ab Arabibus haud amplius illustrata fuerunt, adductis duntaxat iis, quae Arabum studio uberius patefacta sunt.

Amomum Zingiber زنجبيل Avic. 166. e, Dio-

scoride plura adducit, quam nosfer continet, totumque caput sequens de Hydrōpipere huc trahit, quod alio loco rursus occurrit. In Hispania videntur Arabes id coluisse, namque *Ebn Alvam* culturam tangit (*Casiri* 1, 336.). Culturam, qualem in Calicut viderit, bene describit Lud. *Barthema* (*Ramusio*, 1, f. 174. b.). . . *Am. Zerumbet* زرنبد *Maserdschawaiho* et *Mesui* seniori iam dictum (*Rhaz. contin.* 22, c. 362.). *Avicenna* 166. radicem plantae dicit, similem cypero, sed maiorem, et minus aromaticam, colore pulveraceo, adferri autem e Sin, quae peninsula est ultra Gangem et ipsa China. Apud *Scrapionem* (c. 172.) *Isaac ebn Amram* radicem hanc cum *Aristolochia* rotunda comparat, sed colorem et saporem esse *Zingiberis*. *Garcias* (*Clus. exot.* 215.) in Malabaria primus eam speciem invenit, et sylvestris *Zingiberis* nomine notam esse incolis perhibet. Folia latiora esse foliis *Zingiberis* bene *Murrayus* (*nov. comm. gött.* 6, 26.) animadvertit. . . *Am. Zedoaria* جدوار. *Maserdschawaihus* virtutem debiliorem *Doronico* iudicaverat, quem refutat *Avicenna* 155. eo potissimum argumento, quod *Zedoaria* prope a *Napello* (دبیشن) crescere soleat, et ipsius antidotum sit. Haec vero fidem superant, ni دبیشن illud indica fuerit planta venenata, quam commutarunt Arabes cum *Aconito* veterum. Cf. *Angelum de S. Iosepho ad Pharmacop. pers.* p. 369. Tom. I. 16

Fructus huius speciei Cardamomum fistunt, قاتل Avic. 243., cuius maiorem et minorem varietatem cognorunt, priorem Isaac ebn Amram (*Serap. c. 64.*) praefert. Locum natalem Scherifus *Edrifi (geogr. nub. 65.)* indicat, nempe Fandarinam Indiae: similem autem esse fructum semini cannabis. . . *Alpinia Galanga* خولجان Avic. 270. f. خالونجان 272. et diverso capite خسروداروا 270. quam iuxta *Masferdschawaihum* habet speciem viliorum. Primam deferri e Sina, manifesto Isaac ebn Amram perhibet (*Serap. c. 332.*). Haec est minor odorata, quam egregie *Garcias (Clus. exot. 211.)* illustravit. Altera maior, e Iava et Sumatra proveniens, erit *Kämpfera Galanga*. . . *Curcuma rotunda* خاليدومنون Avic. 275. Sed duas simul appellationes habet زهر جوشن et ماميران. E priore Khalidumenun fecerunt latinobarbari *Cheledonium*. Inveniri autem in Malabaria *Garcias (Clus. exot. 210.)* in regno Conchae *Marcus Paulus (Ramusio 2. f. 48. b.)*. . . *Iasminum Sambac* زريق Avic. 276. Neque tamen alii flores odorati ab hac denominatione excluduntur. . . *Iasm. fruticans* يسمين Ebn Alvam apud *Casir. 1, 329.*, ubi et aliae species intelliguntur. Citrinos enim (*Iasminum humile*) ut et *Mesue senior (Rhaz. contin. 22. c. 838.)* ab aliis floribus distinguit. Isaac ebn Amram (*Serap. c. 176.*) manifesto etiam distinguit albos a citrinis et hos a

coelestibus floribus: idem autem esse Sambac et Iasminum. Et hodie in Arabia colitur I. Sambac (nomine *فول*) et *I. officinale*, Forskoleus adfirmat (*flor. arab. p. 56. 102.*). . . *Salvia haematodes* forte est Behen rubrum *بهين الأحمر* *Abulfadli* apud *Hyde (relig. vet. Perf. p. 510.)* Folium enim latum, sicut folium *خيارى* Malvaceae, in quo reperiantur maculae fuscae, radicem longam et crassam. Breviter eam cum albo Behen tangit *Avic. 141.* Ex Armenia provenire Mesue apud *Serap. c. 225.* *Rauwolfius it. 288.* de solo albo loquitur, quod *Centaurea Behen* est. . . *Frazinus Ornus* *لسان العصفور* *Avic. 200. Serap. 226.* Lingua avis omnibus fere Arabistis dicta. Cf. *Matth. Sylvat. c. 511.* . . *Piper Betle* *تنبل* *Avic. 265.* Prima certe et optima descriptio. Esse folium simile *Limonio (ليمون)* ab Indis masticatum cum calce et nuclea *Arcae (Fausel)* unde dentes rubrum adsumant colorem, odoris autem optimi esse. Bene id illustravit *Garcias (Clus. exot. 175.)*, uberius etiam *Angelus de S. Iosepho (Pharmacop. perf. p. 368.)*. *Tembul* nomine describit ipse *Marcus Paulus saec. XIII. (Ramusio 2. f. 56. a.)*. . . *Pip. Cubeba* *كبادة* *Avic. 191.* E Sin apportari, quod *Garcias (Clus. exot. 184.)* ita explicat, ut e Sumatra et Iava, ubi frequenter nascatur, in Sinam apportari dicat. *Serapion* quidem (*c. 288.*) *Dioscoridis Ruscum aculeatum* huc trahit, ipse tamen

ad finem capitis fatetur, hanc descriptionem satis male quadrare. . . *Pip. nigrum* فلج *Serap. c. 567. Avic. 256. Bakui (Notices et extraits 2, 418.)* in Malabaria crescere in locis humidis, fructus a foliis obumbrari, alioquin enim a folis calore corrumpi. *Abulfeda (Büschings Mag. 4, 270.)* ibidem arbores scandere ait. . . *Pip. longum* دار فلج *Avic. 159. Cf. Garc. apud Clus. exot. 182.*

Iris tuberosa سور نجان *Avic. 220.* Ferre flores albos et citrinos, folia terrae proxima, crescere ad montes. Distinxerunt Arabes rubram ab alba radice, illam esse venenatam, hanc calidam et siccam. Sed Serapion applicat ad hanc herbam, quae de Colchico dixerat Dioscorides (*Serap. c. 194.*). Hinc *Hermodactylorum* non una species: nostra venenata, fusco colore florum distinguitur; alba et citrina videtur cum Iride florentina quadrare. Cf. *Io. Bauhin. hist. 2, 750. 751. . . Ficus Beniamina* Nux Mechel s. Rachaba *Serap. c. 164.* Arborem esse ficui simillimam, fructus parvos ferre pendulos ad basin foliorum, comedi etiam a pastoribus. Varingae parvifoliae nomine *Rumphius amboin. 3, 159.* hanc speciem illustravit. . . *Fic. Sycomorus* فج. Optima descriptio apud *Abdolla-tifum p. 11.* Fructus uberrimos ferre, ut per quatuor menses iis Aegyptii nutriantur, sed prius iucidi debere, ut acre lac effluat. Cf. *Abulfadli apud Cels. hierob. 1, 511. . . Ficus religiosa* est ea spe-

cies, quam *Abu Hanifu* apud *Abdollahifum* p. 13. describit, fructibus sessilibus. Ex India in Arabiam et Aegyptum migravit. . . *Fic. bengulensis* دلب *Avic.* 158. Cf. *Forsk.* p. 179. Sed *Avic.* commutat eum Platano Graecorum. . . *Saccharum officinarum* سكّر. Prima certe huius graminis mentio fit in itinerario *Abusaidi*, quod *Renaudotius* vertit (*Anciennes relat.* p. 101.) ubi id ad Siraf crescere perhibet. In Almanfura Indiae (urbs ab Almanfore condita, *Bakui notices* 2, 419.) sponte provenire *Abulfeda* (*Büschings Mag.* 4, 269.), ad Gondifaporam prope Euphratem *Moses* Chorenensis (*geogr.* p. 364.). Coli autem in Andalusia *Scherifus Edrifi* (*Geogr. nub.* 149.). Unde et *Ebn Alvan* modum colendi et succum eliciendi describit (*Casiri* 1, 330.). Culturam in Aegypto docet *Schemsedin* (*Notices et extraits* 1, 266.) optimum crescere ad Asjut docet *Abu Obeid* Cordubensis (*Casiri* 2, 2.). Bene distinguitur hoc saccharum a melle bambusae: huius optima et purissima species vocatur سكّر ملكي s. regia, vilior, quam saccharum farinae appellamus فندي (fenid). Cf. *Rhaz.* c. 593. *Serap.* c. 50. Durum saccharum candum securi percutiendum, vocabatur طمرز. De Fenid loquitur *Avic.* 255. in provincia Mekhran, quam Indus perfluit, e coetis arundinibus elici eum succum, e quo paretur id grossum saccharum. Ab Arabibus sine dubio sac-

charum per plures regiones propagatum, Christianis tandem occidentalibus innotuit. *Albertus A-
quensis* (*Bongars gesta Dei per Francos*, 1, 270.) in
agro tripolitano zucram coli, calamellum (canna-
melum): *Fulcherus Carnotensis* a. 1099. circa Lao-
diceam *cannamellos* hos invenit (*Bongars*, 1, 401.)
Gulielmus Tyrius in Idumaea (*ib.* 855.). *Marinus
Sanutus* 1306. in Cypro summa quantitate: „et in
Sicilia nasceretur si hoc procuraretur“ (*Bongars* 2,
24.). . . *Andropogon Nardus* سنبل *Abulfadli* apud
Cels. hier. 2, 2. manifesto dicit idem esse سنبل cum
Graecorum *νάριδος*. E Iava praeprimis provenire te-
statur *Bakui* (*Notices et extr.* 2, 397.). Bene dis-
tinguit *Avicenna* (225.) romanam ab indica et syria-
ca. Illam multo viliorem esse: est enim Valeriana
celtica. Cf. *Serap.* c. 52. *Clus. exot.* p. 201.
202. . . *Androp. Schoenanthus* اسخرف *Avic.* 127.
Duas species facit, arabicam et اجاهي, quae Na-
bataea forte est: namque Adscham est mons in
Hedschas (*Bakui l. c.* 409.). Optime spicas descri-
bit *Abu Hanifa* apud *Serap.* c. 19. . . *Sorghum
vulgare* نيرة, سحن vel etiam *bicolor*, a pristinis
inde temporibus per totum Orientem cultum, a
Forskoleo sub nomine *Holci Durrae* et *Dochnae*
(*flor. arab.* 174.) describitur. *Nieuhrius* (*Be-
schreib. von Arabien* 154.) tres per annua messes
praebere et quadringenties multiplicari adserit.
Ebn Alvam (*Casiri* 1, 332.) etiam in Hispania ab

Arabibus cultum fuisse, Scherifus *Eddrisi* (*geogr. nub. 9.*) vinum etiam, seu potius cerevisiam inde confici testatur.

Fagaru Avicenna Juss. *Lam. encycl. 2, 445.*
 ۸ فافرا *Avic. 236.* breviter tantummodo tangit, femina cum cannabis feminibus comparat, apportari autem e Sofala. Similia habet *Serapion* (*c. 200.*) e Mesue et ebn Amram. Bene illustravit et delineavit fructum *Chusius* (*exot. 185.*). Ex India transgangetica et Sina sine dubio Arabibus apportabatur: e Sina quoque Incarvillius Jussieuo misit. . . *Cissus vitiginea* ۸ ۸ (ἀμωμον veterum). Supra iam probabili coniectura adsequutus sum, Amomum veterum huc pertinere. Id vero nunc ad certitudinis speciem quamdam evehendum est, quum Arabes uberius suum Hamama describant quam Graeci ἀμωμον. Incipiam autem ab *Avicenna*, qui *p. 173.* fruticem nominat, vitis modo arboribus circumplicatum, foliis Bryoniae, floribus Cheiranthi colore, ligno odorato hyacinthino (۸ ۸). Optimam speciem esse, quae fulvo colore sit, e montibus Armeniae veniat et odore suavi polleat: peiorem viridem, odore rutaceo, e locis humidis proveniente. His addit *Honainus* apud *Serap. c. 279.* ingredi et lignum et baccas medicamenta odorifera atque adeo inebriare. Rubellum autem florem indicat *Davidus Antiochenus* apud *Hydium* (*ad Perizol. p. 103.*) aliique, quos idem citat, acrem aromati-

cum saporem baccarum praedicant. Summa confusio orta fuit medio aevo ex incuria eius, qui Serapionem interpretatus erat. Vertit enim *Hammama* pedem columbinum, unde seplasiarii fere omnes Geranium columbinum aut molle pro eo habuerunt. Primus fere refutavit eum errorem *Ruellius* (*nat. stirp.* 1, 252.). His omnibus rite perpensis, Anguillaraeque supra citato loco adsumto, non possum quin huic speciei adiudicem, quidquid Arabes de *حما* suo perhibuerunt. Folia enim cordato-subrotunda lobata utrinque villosa, semper fulva, flores pallidi, baccae acri aromate praegnantibus coerulefcentes, lignum odoratum subrubens in hac planta conveniunt. *Rauwolfus* p. 128. ipse ex Armenia acceperat. Primus delineavit *Pluknetius* (*mantiff.* t. 537. f. 4.) uberius descripserunt *Lamarkius* (*encycl.* 1, 50.) et *Vahlus* (*symbol.* 3, 18.). . . *Cissus rotundifolia* *رحان السليبين* *Avic.* 252. Fruticem describit arbores scandentem, umbellis flavidis, quale *Ane-thum* habeat, floribus exiguis, folio, quali gaudeant *Malvaceae* (*الخطبي* forte *Sida cordifolia*, quae per Arabiam crescit). Hanc speciem primus *Forskoleus* *Saelanthi* nomine p. 35. descripsit et *tab.* 4. delineavit: uberius illustravit summus *Vahlus* (*symbol.* 3, 19.). . . *Santalum album* *صندل* *Avic.* 241. Ubi *Santalum rubrum* citat, album etiam adducit, *Macassarense* vocari, e *Sin* autem

(Ind
speci
te,
neru
ta (
sibi v
Cele
Asia
se sp
Tur
Mes
dra
Mes
qua
cias
lustr
gur
fea
stig
26
min
ren
do
foli
Op
scr
tu

(*India transgangetica*) advehi et praestantissimam speciem esse. Cf. *Serap. c. 346*. In ea Indiae parte, maxime vero in Timor insula quoque inveniunt *Garcias* (*Clus. exot. 173.*) et *Ant. Pigafetta* (*Ramusio 1, f. 396. a.*): mirum, quod, quid sibi velit Macassar, *Garcias* nesciverit. Est autem Celebis insulae synonymon (*Barros decada 4. da Asia, p. 628.*).

Cyclamen persicum قيقب لاسوس *Avic. 240.* Esse speciem persicam *Arthanitae*. . . *Convolvulus Turpethum* قزب *Avic. 264.* Ex India adferri. *Mesue* (*Rhaz. c. 173.*) primus fere est, qui id drastricticum purgans adhibuerit. Cf. *Serap. c. 330. Mesue iun. f. 67.* commutat cum planta ferulacea, quam *Linnaeus* dixit *Seseli Turbith*. Egregie *Garcias* (*Clus. exot. 206.*) historiam verae speciei illustrat, qualem in India cisgangetica invenit. Figuram dat *Hermannus lugdb. t. 178. 179.* . . *Coffea arabica*. Primum ac optimum huius potus vestigium reperisse mihi videor apud *Avicennam p. 261.* titulo شراب, ubi قهوة manifesto dicitur. Nominem enim بن, quali nunc insigniunt Arabes arborem, haudquaquam occurrit. . . *Mussaenda frondosa* لاجبة *Avic. 199.* Arbor apibus gratissima, folio colorato, flore rubro in paniculam disposito. . . *Ophiorrhiza Mungos* لاجبة *Avic. 199.* Bona descriptio apud *Kämpfer amoen. exot. 577.* . . *Datura Metel* جاونر مائل *Avic. 156.* Esse venenum

narcoticum in capsulis spinosis. Cf. *Serap. c. 375.* . . .
Hyoscyamus pufillus, muticus et reticulatus بنج
Avic. 145. Primus flavo, secundus albo, tertius
 purpureo (ام جوان) colore. Cf. *Serap. c. 340.* . . .
Atropa Mandragora نوفحا *Avic. 198.* et يبروح
 187. Fabulas multas de hac planta superstitiosa
 circumtulerunt Arabes et Persae, praesertim *Luth-*
fallah, auctor lexicæ perfici (*Casiri 2, 351.*) quas
 citat *Herbelot (bibl. orient. p. 17.)* et repetit *lac.*
de Vitriaco (Bongars gesta Dei per Francos, 1,
1099.). In vetusto codice Dioscoridis Cantacuze-
 no icon est Dioscoridis et εὐρέσεως, ut feminae.
 Canis interest, a Mandragora ἀνδρωπομόρφω, quam
 femina tenet, enectus (*Lambec. bibl. vindob. lib. 2.*
p. 566.) . . . *Solanum* forte aethiopicum صم بص,
 quod *Serapion c. 343.* ut speciem Atropae descri-
 bit. . . *Sol. Melongena* بارنجان *Avic. 144.* . . .
Sol. insanum حدي *Abulfadli* apud *Cels. hie-*
rob. 2, 44. . . . *Strychnos Nux vomica* جالون
القوي *Serap. c. 164.* *Hobeischus* primus commen-
 dasse id remedium, ut vomitus cieatur, descripsisse
 etiam videtur. Non in India sola, sed in Persia
 etiam crescit (*Chardin voy. en Perse 3, 14.* . . .
Strychnos colubrinus زند الصيني *Avic. 2, 125.*
 ob venenatam ligni qualitatem memorabilis. Ad
 purgandum tamen usurpant *Abugerig* et alii apud
Serap. c. 358. Cf. *Garc. apud Clus. exot. 215.*
 Nescio sitne aliud lignum colubrinum, quod *Ibn*

Alva
 indi
 (ge
 ? Ig
 niur
 res
Ar
 rati
 huc
Ar
 xa
 fert
 nif
Pe
 Cf.
 et
 Co
 na
 Zi
 H
 ne
 ei
 fu
 tu
 v
 b
 to
 li

Alvardi (notices 2, 37.) in Karkar ad ripas Nili indicat. Videtur saltem, quum Scherifus Eddrifi (geogr. nub. 14.) nigrum colorem ipsi tribuat. . .
 ?*Ignatia amara* نارسه Avic. 1, 215. Conveniunt saltem patria (insulae maximae orientales) flores odorati, femina angulata aromatica acria. . .
Ardisia humilis مورن زفر Avic. 1, 211. Comparatio cum Rusco et patria (Sina) me induxit ut huc traherem: sed de viribus roborantibus, quas Arabes praedicant, nil innotescit. . . *Cordia Myxa* كنج Avic. 136. Abdollat. 9—11, qui praefertim amplam descriptionem, partim ex Abu-Hanifa et Daïnari adfert; edulem esse fructum, in Persia autem venenatum, nucleum valde amarum. Cf. *Alpin. aegypt.* 30. . . *Cordia Sebestena* شجرية et سبستان Ebn Alvam apud Casir. 1, 329. 337. Colebatur in Hispania arabica: drupae edules. Bona descriptio Isaaci ebn Amram apud Serap. c. 8. . .
Zizyphus Lotus سدس Avic. 220. et fructus نبق. Hunc adeo gratissimum Arabes fere omnes invenerunt, maxime eam varietatem, quae in provincia Adel crescat, cuius drupae incredibili gaudeant suavitate et odore gratissimo, ut et regibus offeratur, et in paradiso a feminis coelicolis, quas Hury vocant, defunctis tradantur (*Serap. c. 120. Herbelot bibl. orient. p. 796.*). In Hispania colebatur, teste Ebn Alvam (*Casiri 1, 328.*). Patriam peculiarem tamen habet Tunetanum regnum Scherifus

Edrifi (geogr. nub. 77.). Dici etiam سلم testatur Abulfadli (Cels. hierob. 2, 191.). Cf. Shaws travels, app. p. 47. n. 632. . . Zizyphus vulgaris ضال Abulfadli l. c. . . Ziz. Paliurus مېنش Ebn Alvam apud Casir. 1, 530. Abulfadli apud Cels. hierob., 20. male Lotum graece nominari dicit. . . Ziz. Spina Christi عوسج Avic. 252. Cf. Alpin. aegypt. 43. Rauwolf 581. qui manifesto adfirmat, coronam Christi fervatoris e spinis huius arboris plexam fuisse, quippe quae circa Hierosolymas satis frequens sit. ?Cerbera Manghas جبل الكونك Avic. 152. Arbor venenata lactescens indica, flore luteo: cuius succus inspissatus cum Turbith congruat. . . Gardenia gummi-fera Thunb. diff. 2, 16. 20. Gummi praebet cum Elemi Indiae occidentalis satis congruum. Describunt autem Arabes قنقلم suum (καγκαμον Graecorum) ita, ut ad Elemi hoc, quod vel ex Amyride zeylanica vel e Gardenia nostra elicatur, trans-eant. Cf. Antiqu. bot. p. 84 f. . . Nerium Oleander زلفي Manifesto Beitharides hanc intelligit (Bochart. hieroz. 1, 699.). Sed Avic. p. 158. distinguit duas species, quarum fluviatilis est nostra, sed sylvestris est spinosa, foliis salicinis, forte N. salicinum Vahl. . . Cynanchum viminalis سرخ Hyde relig. Persf. 335. Est fomes ad excipiendum ignem. Forskoleus p. 53. peculiarem habet speciem, sed immerito. . . Asclepias gigantea f. pro-cera Ait. عشير Avic. 253. Venenatissimam lacte-

scentem habet, in Arabia yemenica crescentem. Sed saccharum tamen in Yemen et Hedschas, velut falsis frusta, in eius foliis produci, quod nigrum et vilioris indolis sit, Abu Hanifa apud Serap. c. 50. et lac et saccharum ipsum laudat adversus hydropes. Esse autem id saccharum amaricans simul et acre, vocari arborem etiam *Scherzehre*. Hanc Persarum *Scherzehre* illustravit et icone e Thevenoto *Hydius* (*relig. vet. Pers.* 355.). Aliam iconem habet *Alpinus aegypt.* p. 86. qui Beidalosar vocat. Optime describit, qualem arborem hanc ad oras Persici sinus saepe viderit, *Angelus de S. Josepho* (*ad Pharmac. pers.* p. 361.). Letiferum esse succum lacteum adfirmat et ipsam umbram pecoribus: quod confirmat *Chardinus* (*voy. en Perse* 3, 13.). Cf. et *Niebuhrii Arabiam* 150. et *Salmas. hyl. iatr.* p. 109. Est ceteroquin saccharum illud productum vegeto-animale ex aphidibus et cynipum genere, quod nidulans in foliis ea contrahit atqueglomera haec saccharina aut mellea efficit. . . *Atriplex hortensis* سرفق Ebn Alvam apud *Casir.* 1, 333. . . *Atriplex Halimus* ملحوخ *Avic.* 211. Manifesto enim *Beitharides* (*Bochart hieroz.* 2, 225.) ad hanc speciem trahit. . . *Salsola fruticosa* f. *Anabasis aphylla* قلى vel etiam اسنان *Avic.* 248. *Serap.* c. 257. *Rauwolf.* 37. . . *Ferula persica* et *Asa foetida* انجدان *Avic.* 130. succus حلتين et radix محروث *ib.* p. 211. *Serap.* c. 251. Cf.

Hyde ad Perizol. p. 163. In Segestana Persiae
 praeprimis copiosam esse hanc ferulam *Abulfed.*
 (*Büschings Mag.* 4, 263.). E Corasan Indiam ad-
 vehi, *Garcias* apud *Clus. exot.* 152, prae omnibus
 autem *Kämpfer amoen. exot.* 540 — 552. . . *Dau-*
cus lucidus intelligi videtur, ubi Arabes (*Avic.*
 206.) de bdellio ficulo loquuntur, aut ubi stora-
 cem liquidam in Calabria reperiri aiunt (*Platear.*
circa instans, f. 248 c.). Namque gummi emanat
 odoriferum (*Boccone mus.* 1, 30. . . *Pastinaca*
Secacul Russel Alepp. p. 157. *Tordylium Seca-*
cul Mill. dict. ic. t. 268. شتافل *Avic.* 257. Radix
 saccharo condita aphrodisiaca putatur. *Rauwolf*
p. 74. cum ic. *Averrhoës* tamen (*Coll. lib.* 5. *f.* 85
 a.) Hispanorum Panical (*Panicaut Gallorum*) *Eryn-*
gium huc trahit. . . *Semecarpus Anacardium* بلانز
Avic. 141. Fructum cum nucleo dactylorum, *Serap.*
c. 356. cum corde avis conferunt, rubro colore prae-
 ditum esse, adferri e Sin, sed etiam ex ignivomo
 monte Siciliae, in quo bonus Arabs vehementer
 fallitur. In Canapor et Calicut Indiae invenit *Gar-*
cias (*Clus. exot.* 198.). . . *Tamarix orientalis* f.
articulata كشت *Avic.* 192. vel قسط 2, 212.
 Melleus humor in foliis redundat, de quo *Angelus*
a S. Iosepho ad pharmac. pers. p. 360. *Beithari-*
des apud *Channing ad Rhaz. de variol. p.* 179. vo-
 cat شيرخيشك. Cf. *Garc.* apud *Clus. exot.* 164. . .
Musa parauisiaca جوز, quam Graeci obiter tantum

et per traditionem cognoverant, Arabes, ex India transplantatam adeo adamarunt, ut *Abdollarifus* p. 20 f. eximiam et graphicam omnino descriptionem dederit. Credidit autem cum Colocasia et Phoenice aequae cognatam esse; radicis propaginibus multiplicari, folia elegantissima et amplissima, florem spatheum, plerumque albidum; fructus continere femininum rudimenta abortientia. Apud eundem *Abu Hanifa*: patriam esse Oman Arabiae felicis, ubi duorum duntaxat mensium opus sit, ut planta fructum ferat: e foliis etiam elegantissimos parari tapetes. Scherifus Edrisi (*geogr. nub. p. 28.*) quinque habet varietates, quae in terra Zingitana crescant. Hunc esse fructum, quem primis parentibus interdixit Deus, narrat *Leo Africanus* (p. 771.) unde et Jac. de *Vitriaco* arborem paradisi vocat. (*Bongars gesta Dei per Francos, 1, 1099.*)

Narcissus orientalis ذر حسن et *Ionquilla* فسرين
Avic. 214. Ex utroque oleum parabatur, ex hac specie debilius. Colebatur utraque in Hispania. Ebn Alvam apud *Casir.* 1, 534. Hic credit Nefrin esse Rosam moschatam, sed *Avic.* manifesto dicit, 242. Narcissi speciem esse. . . *Aloë perfoliata* صبر
Avic. Multo melius eam cognoscere debuerunt Arabes, quum in patria cresceret. Distinguunt autem tres varietates, *succotrinam* optimam, *arabicam* et *semanschanaeam*. Cf. *Geogr. nub. p. 23.* Succotoram insulam fabulantur Aristotelem discipulo

Alexandro praeprimis commendasse, ut pretiosum id medicamentum inde obtineret (*Ancienn. relat. p. 113.*). . . *Lilium candidum* سوسن Avic. 220. Sed plura notat, quae et in *Iridem* forte *susianam* quadrant. E bulbis parantur faeculae, quae fucum candidissimum praebent, كتم forte, quo cum Henna usus fuit Mohammedes (*Abulfed. vit. Muhamm. p. 65.*). Cf. *Murhard. in elegant. Zeit. 1807. N. 31.* . . . *Bambusa arundinacea* قصب, unde *mel arundinis* عسل القصب Avic. 225. Id in Khesran, urbe persica, maxime parabatur (*Bakui in Notices, 2, 452.*) et apud Mandurkham Indiae e succo sacchari *Tebaschir* dictum (*ib. 419.*) طباشير Avic. 189. Clavicus est locus Beitharidis apud *Channing. in edit. Rhazei de variol. p. 63 f.* Cf. *Salmaf. hyl. iatr. p. 255. Ruffel et Macie in philof. transact. vol. 80, 273. 81, 368. Lüdgers diff. de Tabaschir, Gott. 1791. 8. Humboldtius (plant. aequinoct. p. 70.)* similem concretionem et in nodis *Bambusae Guaduae*, quae in monte *Quindiu* *Americae meridionalis* crescit, observavit. . . *Calamus rudentum* est forte كينرون illud, quod in India vulgare dicitur (*Bakui in Notices 2, 416. Abulfed. Büschings Magaz. 4, 272.*). Cf. *Salmaf. l. c.* . . . *Calamus Zalacca* ديودام Avic. 159. forte etiam بيل 144. Sed dubius haereo. I. *Bauhinus* saltem (*hist. 1, 403.*) huc trahit. . . *Calamus Rotung*, unde *Sanguis draconis* دم الثعبان

aut حمرنغ perf. (Hyde ad Perizol. p. 111. Kämpfer. amoen. exot. 552.). Avicenna dicit دم الاخوين sanguinem duorum fratrum, p. 160. Vehementer fallitur Serapion c. 331. dum descriptionem Phellandrii Mutellinae apud Dioscor. 4, 55. huc trahit.

Amyris gileadensis بلسان Avic. 140. Hunc fruticem licet Graeci et Romani iam cognoverint, Arabes tamen multo frequentius coluerunt. Avicenna aegyptiacum habet fruticem, staturae Lycii europaei, odore Rutae. Crescere autem praecipue ad Heliopolin (عين شمس) quod confirmat Abdollatifus p. 13. Is addit etiam, e radicum propaginibus spurium oriri in aliis regionibus fruticem, qui oleum non largiatur, vocari البشم, et provenire per Arabiam et Persiam. In sola Heliopoli colli, Ebn Alvardi, Bakui (Notices et extraits 2, 29. 445.), Marianus Sanutus Torfella (Bongars gesta Dei per Francos, 2, 260.) et Iacobus de Vitriaco (ib. 1, 1128.) adfirmant. . . *Amyris Oobalsamum* sine dubio est illud البشم, de quo Abdollatifus loquitur, vocatur enim haec species ita in Arabia (Forskol. p. 79, 80.). *Abulfadli* tamen nomine بكا etiam hanc distinguit. Ferre enim folia longiora quam Bascham et fructus maiores (Cels. hierob. 1, 339.). Cf. *Alpin. aegypt.* 60. . . *Amyris Kataf* Forsk., ut supra iam monuimus, arbor esse turifera videtur, quam Arabes كندر et لبن vocant. *Abulfadli* apud Cels. 1, 231.

244. In Caramania vidisse semet hanc arborem testatur *Chardinus* (*itin.* 3, 15.). *Marcus Paulus* ἀπόκτης testatur copiose provenire in Escher (*Adfchar*) Arabiae felicis ad finem persicum (*Ramusio* 2, f. 59. a.). . . *Lawsonia inertis* حنا *Abulfadli* apud *Cels.* 1, 224. *Avic.* 173. Ebn Alvam apud *Casir.* 1, 332. *Rauwolf* p. 60. cum ic. . . *Memecylon tinctorium* ورس *Avic.* 165. *Serap. c.* 170. In Yemen crescere et in India, tingi autem flavo colore. . . *Laurus Camfora* كانفور. Primi fere, qui huius arboris meminerint, sunt Arabes duo, quos *Renaudotius* edidit (*Ancienn. relat. p.* 4.). Crescere autem in insula Ramni (*Sumatra*): Bakui in Java (*Notices* 2, 397.): *Scherifus Eddrisi* in insula Soborma (alias Sumabar, Borneo) (*Geogr. nub.* 36.). Optimam esse speciem, quae e Fanfura, regno insulae Sumatrae, evehatur (*Abulfed. Büschings Mug.* 4, 277.). *Marcus Paulus* (*Ramusio* 2, f. 52. b.) Fanfuram facit regnum sumatrense, quod optimam largiatur camforam. Haec Ebn Amram (*Serap. c.* 344.) amplam descriptionem adiungit. Esse gummi arboris, quod e fructulis ligni ebulliat; Fanforenses esse optimam, hanc primum fuscam, sublimatam vero candidam reddi. Talia etiam habet *Avic.* 189., sed textus ita corruptus est, ut nullo modo eum intelligere possim. . . *Laurus Cassia* كاسيا *Avic.* 226. Diferentis verbis ait, Cassiae corticem una cum cortice

Cinnamomi inveniri et ad eandem forte speciem pertinere: cetero existere plures varietates, optimam esse rubram, pessimam nigram. Folium huius arboris vocatur ساج 218., quo trahit *Avic.*, quae Graeci de malabathro praedicaverant. Cf. *Garc.* apud *Clus. exot.* 177. . . *Rheum palmatum* f. *undulatum* ريوند *Avic.* 252. *Serap. c.* 206. *Mesue iun. p.* 50. Manifesto docet *Avic.*, e Sina advehi hanc radicem, quae longe differat a Graecorum Rheo, quod Rhaponticum fuerat. In provincia Koukam Indiae Sinae contermina praecipue crescere, *Bakui (Notices 2, 4. 16.)*. Verissimam patriam habet *Marcus Paulus (Ramusio 2, f. 13. a.)*, Tanguthi montes, ab occidente Chinae, et montium iuga ad urbem Singui chinensem (*ib. f. 45.*). . . *Rheum Ribes* ريباس *Avic.* 254. *Serap. c.* 241. Nasci hanc plantam in locis montosis Syriae et Persiae, foliis amplissimis rotundis gaudere et baccis acido-dulcibus: conferre maxime in morbis acutis. Plura loca *Hydus (de relig. vet. Pers. p. 512. 513.)* e codicibus arabicis et persicis adducit, e quibus liquet, plantam hanc nonnisi in rupibus crescere, distingui etiam folere syriacam et bactrianam, capreolos ad rubedinem vergentes comedi, folia betae similia esse. Male olim cum *Ribe* nostro commutata fuit planta, donec *Angelus de S. Iosepho (ad Pharmac. pers. p. 364.)* primus doceret, veram esse *Rhei* speciem. Invenit eam,

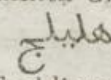
et *Chardinus* in Persia (*itin.* 5, 14.) et in montibus Syriae *Rauwolfius* (*itin.* p. 266. cum ic.). Optima descriptio *Fontanefii* in *annal. mus. gall.* I, s. 49.

Cassia Fistula خیار جنیدی *Avic.* 271. *Serap.* 12. Nestoriani iam pulpam leguminum in materiam medicam introduxerunt: namque *Mesuis* senioris descriptio apud Serapionem optima est: leguminum dissepimenta transversa, saporem et colorem pulpae egregie indicat. Ex Arabia felici et ipsa Aegypto advehebatur. Avicenna aliam venire e Balsrah, aliam e Kabul, utramque vero haud ibi sponte crescere, sed ex India advehi. *Abdollahus* (p. 53.) copiose in Aegypto eam inveniens, florem speciosum luteum et similitudinem arboris cum *Ceratonia Siliqua* (خروب) exprimit. Merce[m] esse Saracenorum egregiam testatur *Marinus Sanutus* Torfella (*Bongars gesta Dei per Francos*, 2, 24.). Cf. *Garc.* apud *Clus. exot.* 197. *Alpin. aeg.* 7. . . *Cassia Senna* سنا *Serap.* c. 58. Ab hoc fere solo commemoratur et a *Mesue iun.* p. 77. . . ? *Cassia Tora*. Nescio, hucne pertineat حب القلقل *Avic.* 179. granum Kelkel, quod citrinum in medulla unctuosa boni saporis haeret. *Forskoleus* (p. 86.) saltem id nomen huic speciei tribuit. . . *Caesalpinia Sappan* بقم *Abulfadli* apud *Cels.* 1, 176. Rubrum lignum tinctorium, in insulis Indiae orientalibus et Zingitana provincia (*Zan-*

guebar) provenire: Scherifus Eddrisi ex insula Rama-
 mana Indiae (*Sumatra: geogr. nub. 3.*) advehi,
 Bakui e Ceilona (*Notices 2, 411.*) Abulfeda e
 Colona Malebarica (*Büschings Mag. 4, 274.*).
Marcus Paulus in regno Lambri Sumatrae crescere
 adfirmat: ipse semina Venetiam apportaverat, sed
 non germinarunt (*Ramusio 2. f. 52. b.*). Deinde
 et in Ceylona invenit (*f. 53. a.*). Quorum quum
 nemo arborem ipsam viderit, haud miraberis, de-
 scriptiones minus congruere. Folia enim Scheri-
 fus cum foliis Oleandri, Abulfeda cum foliis Zizy-
 phi componit. Ab utrisque differunt. Cf. *Rumph.*
amboin. 4. t. 21. Roxburgh. coromand. t. 16. Ma-
 xime memorabile est, tinctorium hoc lignum *bra-*
siliium a Rabbiniis appellari CCC annis ante Bra-
 siliam detectam (*Cels. l. c.*) unde effici fere potest,
 Brasiliam potius ab hoc ligno, quam lignum a pro-
 vincia nomen accepisse. . . *Hyperanthera Morin-*
ga بان *Avic. 139.* Cf. *Belon. 2, 61. Burm. zeyl.*
t. 75. . . *Guilandina Bonduc* بندق *Avic. 147.*
 Quum satis notam habeat, fuspikor, et in Persia
 eam crescere. . . *Melia Azedarach* آزاددراحت
Avic. 132. Magnam esse arborem, cuius fructus
 Zizypho Loto similis sit, in Turkestan provenire
 et in Syria. Colebatur et in Hispania. Ebn Al-
 vam apud *Casir. 1, 330.* . . *Zygophyllum Fabago*
 Andirian, *Rhaz. c. 24.* اردفياي (*Ardasiani*) *Avic.*
137. Rauwolf. p. 113. . . *Aquilaria ovata* اغالوحي

Avic. 132. *Agallochum secundarium* maculis et venis variis, odoratum, cuius optima varietas ad Tschampacam crescit. Cf. *Rumph. amboin.* 2, 34. 35. *Cavan. diff.* 7, 377. . . *Terminalia Chebula* *Avic.* 144. Alterum nomen , non huic soli speciei, sed et *Phyllantho Emblicae* et ipsi *Meliae Azedarach* convenit: hinc vagum est. Sed distinxerunt cum *Avicenna* Arabes fere omnes citrinum fructum a kebalensi, subnigro hoc et subrubro. Esse autem utrumque eiusdem arboris, primam enim messim illum, secundam hunc largiri. Conserunt medio aevo quinque species numerare, ad versum illum:

„Myrobalanorum species sunt quinque bonorum:
„Citrinus, Chebulus, Belliricus, Emblicus, Indus.“

(*Mus. Brasav. exam. simpl.* p. 222. Vox kebalensis, quae a Latinobarbaris in *Belliricos kebuli* mutata fuit, originem habet ab urbe Kabol in Zableftan, non, quod ibi proveniant, sed quod mercatores eo deferant (*Abulfed. Büschings Mag.* 5, 352.). Ab eadem arbore varios hos fructus venire, *Adansonius* etiam nuperis temporibus testatus est (*Famil. des plantes* 2, 447.). Qui Myrobalanorum species illustrarunt, *Garcias* et *Costa*, in solo fere *Phyllantho* substituerunt, *Terminaliam* nostram nemo ante *Königium* (*Retz. observ.* 5, 31.) cognovit. In Calicut et Cananor praecipue invenit my-

robalanos kebalenses Odoard. *Barbessa* (Ramusio 1, 359. a.) *Gärtnerus* (de fruct. et sem. 2, 90. 91.) optime kebulos et citrinos myrobalanos ad eandem speciem pertinere, belliricos autem specie differre. Cf. *antiquit. bot.* 100. . . *Peganum Harmala* جوز Avic. 174. *Serap.* c. 285. Bona descriptio apud hunc, ad capsulam usque trivalvem. Adhibebatur ut purgans. Sed male interpret *Averrhoës* (lib. 5. f. 87. b.) *Cicutam* reddit. . . ? *Aegle Marmelos* Corrae de Serra (*Crataeva* Linn.) جوز *Serap.* c. 261. Fructus est Indicus cydoniae similis aureus et calefaciens. Cf. *Rumph. amboin.* 1. t. 81. . . *Garcinia Mangostana* جاوڑ حندم Avic. 152. Est fructus mellei saporis, magnopere delectans. In Malacca praeprimis frequens *Rumph. amboin.* 1, t. 43. *Le Gentil* (itiner. 1, 608.). Hicne est fructus, quem *Philosiratus* (vit. Apollon. 3, 6.) describit? . . . *Euphorbia nereifolia* سهوون Avic. 210. Lactescentem et subvenenosam esse plantam, cuius folia rariora Nerio similia sint.

Eugenia caryophyllea قرنفل Avic. 243. *Serap.* c. 319. Caryophylli aromatici ab Arabibus primis ex India advecti fuerunt. Bakui patriam Sandabil appellat (*Notices* 2, 401.). *Marcus Paulus* regnum Caidu tibetanum (*Ramusio* 2, 35. a.) ubi egregie describit arborem; *Ant. Pigafetta* bene delineat, ut viderit frequentissime in insula Gilolo (*Ramusio* 1, 394. a.). . . *Prunus Maha-*

leb *سحلج* Avic. 210. *Serap. c. 44.* Ex Hispania
 adferebatur. . . *Corchorus olitorius* *ملوخية* Avic.
 212. *Abdollat. 8.* Planta edulis, sed stomacho
 nocens. *Moses* Maimonides etiam speciem cogno-
 verat, quae forte est *C. aestuans* (Cf. *Wahl. ad*
Abdollat. p. 40.). . . *Glaucium luteum* *لوتيا*
 Avic. 210. Beitharides apud *Channing. ad Rhaz.*
de variol. 110. Succus defaecatus in globulos for-
 matus ad collyria adhibebatur. . . *Thea viridis*
تشا (Tsh.). Prima eius mentio occurrit in itine-
 rario Arabum saeculi IX., quod *Renaudotius* edi-
 dit (*Ancienn. relat. p. 31.*) ubi frutex appellatur,
 foliis punicae sed suaveolentibus; haec infundia qua
 bulliente et remedium adversus omnes morbos pu-
 tari. . . ? *Aconitum album* s. *ochroleucum* *بیش*
 Avic. 147. Recens radix venenata, siccata inno-
 cua. *Angelus* a S. Josepho (*ad pharmac. pers. p.*
359.) adferit, a Persis hanc radicem obsoniis mis-
 ceri. Credebatur olim, ipsi Napelli toxico eodem
 modo obtare ac *Aconitum Anthoram*. Sed hario-
 lantur Arabes etiam circa nostrum Napellum, quem
بیش موشن بوجا vocant (Avic. 150.), ignotum
 ipsis, quum in Arabia et Persia crescere non videa-
 tur. Fallitur Avicenna, dum ad Napellum histo-
 riam *Cicutae* apud *Galen. facult. simpl. 3, 38.* tra-
 ducit. Nonne itaque cum *Fuchfio* (*paradox. f. 17.*
a.) contendamus, Arabibus ignotum fuisse Aco-
 nitum? Defendere studet *Matthiolus* (*comm. p.*

769.) Avicennam, dum sibi missam fuisse ex Oriente radicem Anthorae, Zedoariae nomine, quae cum Napello Moyfi Avic. (*Bisch musch*) congruat, testatur. Sed fateor, me haec omnia clare non perspicere.

Ocimum monachorum فلنجيشكى Avic. 236.
Serap. c. 156. . . . *Oc. basilicum* بادرج Avic. 146.
Serap. c. 157. . . . *Thymbra spicata* زوفا Avic.
 166. Isaac ebn Amram apud *Bochart. hieroz. 1,*
 674. *Cels. hierob. 1,* 421. . . *Thymbra verticil-*
lata قنطرب Avic. 200. . . *Cakile mariti-*
ma قانلة Avic. 245. *Serap. c. 65.* Esse plantam
 falluginosam velut Kali, sed comedi, folia esse Na-
 sturtii similia. *Bochart. hieroz. 2,* 224.

Tamarindus indica قمر هندی Avic. 262. *Se-*
rap. c. 548. Deferri e Khaifaran, Yemen et In-
 dia: pulpam leguminum recentem esse optimam. . .
Bombax gossypinum كم قس Abulfarag. *hist.*
dyn. 433. *Serap. c. 66.* alio nomine *Horon.* Cf.
Tavernier itin. p. 21. . . . *Gossypium herbaceum*
 قطن Ebn Alvam apud *Casir. 1,* 332. Satis fre-
 quenter cultum in Hispania. . . *Malva rotundifo-*
lia خبانر Abdollat. p. 8. Avic. 274. . . *Althaea*
scifolia حطبي Avic. l. c. Abdoll. l. c. Ebn Al-
 vam apud *Casir. 1,* 335. Hinc nomen *Ketmiae.* . .
Hibiscus ficulneus داميد Abdoll. p. 7. *Alpin. aeg.*
 p. 91. *Forsk. p. 70.* 125. Huc et *H. esculentus.*

Spartium spinosum ذامر شيشغان Avic. 157. . .
Spart. iunceum باشغان Avic. 150., alio loco
 كشت بر كشت باشغان 192., e quo paretur
textilia monilia. Cf. *Matth. Sylvat.* c. 182. *Cot.* . .
Pterocarpus Santalinus صندل Avic. 241. *Serap.*
 c. 346. Ebn Alvardi, Abulfadli et Scherifus Ed-
 drisi patriam habent insulas Indiae orientales (*Geogr.*
nub. 35. *Cels. hierob.* 1, 180 — 182.). In insu-
 lis Noceris (Nicobarenfibus) invenit *Marcus Pau-*
lus (*Ramusio* 2, f. 52. b.). . . *Phaseolus vulga-*
ris et multiflorus لوبية Avic. 201. *Serap.* c. 81. . .
Phas. Mungo مائس Avic. 212. *Abdollar.* 32.
 Decoctum febricitantibus propinabatur. In Guzu-
 rate et Decan provenit. *Garc.* apud *Clus. exot.*
 236. . . *Dolichos Lablab* لابلاب Avic. 202. *Serap.*
 c. 41. Sed confunditur cum *Hedera* aut *Cisso*. Cf.
Alpin. aeg. 75. . . *Indigofera tinctoria* نبيج Avic.
 214. *Serap.* c. 47. Sed vereor, utrumque com-
 mutasse cum *Isatide* aliisve plantis. . . *Hedysarum*
Alhagi الحاح Avic. 262. Frutex in Khorasan et
 regione ماوراء النهر (transoxana, inter Oxum
 et Iaxartem) frequens, in quo mellea substantia
 ترنجبین (Terendschabin) inveniatur. Id *Hedysa-*
rum etiam vocari راقول *Rauwolf.* 89. *Tournef.*
 1, 125. *Kämpfer amoen.* 725. *Faber de manna*
Ebr. in Reiske opusc. med. arab. p. 121. Notatu
 dignum est, quod, cum *Diosc.* 1, 85. mannam etiam
 memoret, sed turis micas, *Mesuen* hallucinari,

dum hanc mannam Arabum cum illa Graecorum confundat. . . *Astragalus emarginatus* سوقوطون Avic. 223. . . *Trifolium indicum* اكليل الملك Avic. 124. Serap. c. 18. Ebn Alvan apud Casir. 1, 336. Alpin. aeg. 124. حندقوق etiam dictum: Antiqu. bot. p. 62. Hyde de relig. vet. Pers. p. 492. *Artemisia iudaica* شريح Avic. 256. Serap. c. 14. Rauwolf. p. 456. Abulfadli apud Cels. 1, 456. . . *Artem.* forte indica est, quam Honainus primus apud Avic. 125. laudat. Ex hac enim specie Moxa Chinenfium paratur (Kämpf. amoen. 897. Rumph. amboin. 5, t. 91. f. 2.). . . *Centaurea Behen* بهمن الابيض Avic. 141. Behen album. Cf. Hyde de relig. vet. Pers. 510. Rauwolf. p. 288. . . *Echinops spinosus* بادورن Avic. 140. . . *Orchis Morio*: Vana Bakui, quod in Schirwan crescat (Notices 2, 518.) بوزيدان Buzeidan Avic. 144. Cf. Matth. Sylvat. h. v. *Phyllanthus Emblica* ابلج Avic. 128. Parari docet e fructibus edulium, quod Such سوك appellatur (p. 219.). Serap. c. 95. Garc. apud Clus. exot. 197. Cf. Antiquit. bot. p. 98. . . *Quercus Ballota* بلوط Avic. 148. Edulis enim glans, cum saccharo bonum nutrimentum praebat. . . *Iuglans regia* جوز et خسف Avulfadli apud Cels. 1, 82. Sponte crescere in Diarbekr et Kom et Zableftan (Abulfed. Büschings Mag. 4, 257. 5, 326. 350.). . . *Pinus Cedrus* شريدين Cels. hie-

rob. 1, 80. Cf. Niebuhr. Arab. 149. . . Pin. Cembra صنغار Avic. 179. nucibus duris subtriquetris cuneiformibus. . . Pin. halepensis صنوبر الكبار Avic. 152., cuius strobilus جلوز appellebatur. . . Pin. orientalis قنوب Avic. 262., quae picem liquidam dat; strobilus قصب قريش dicitur. . . Pin. Pinea صنوبر Avic. 242., cuius nux edulis حب dicitur (p. 179.). . . *Altingia excelsa* Noronna in *Annal. bot. angl. n. 5. p. 325.* Haec arbor altissima laevae, Cochinchinae et insularum maris rubri indigena, Pinui maxime adfinis, distinguitur solo numero binario feminum sub quavis squama strobili latentium. Haec est arbor *Rasamala*, quae storacem liquidam largitur, e rimis corticis emanantem. Cognoverunt autem eam Arabes nomine مبيغة *Miah* Avic. 211. *Serap. c. 46.* Hanc iam Hobeischus e cortice arboris excelsae effluere, et ex insulis Indiae orientalibus advehi bene scivit. . . *Stillingia sebifera* اولي Avic. 131. Esse oleum spissum, quod fructum arboris ambeat et e Sin australi advehatur. Cf. *Lamarck. encycl. 2, 290. Tomex sebifera* vix huc pertinet. . . *Croton Tiglium* ق Serap. c. 261. Cum pineae nucleis comparatur: unde nomen pineorum nucleorum *Acoftae* (*Clus. exot. p. 292.*). . . *Cocos nucifera* ذرجهي (Nerdschil). Primum testimonium occurrit in itinerario Abuzeidi et Wahebi (*Ancienn. relat. p. 2, 111.*) et praecipue de usus mira varietate, quem haec palma

praebat. *Avicenna* de fructu, titulo الهندي
 (*nucis indicæ*) p. 153. loquitur. Cf. *Lud. Bar-*
thema (*Ramusio* 1, f. 175. a. b.). . . *Areca Ca-*
techu رجة et قوقل *Avic.* 236. *Serap. c.* 345. Ar-
 borem esse *Coco* similem, nucem deferri e *Sin.*
 Cf. *Garc.* apud *Clus. exot.* 187. . . *Aleurites mo-*
luccana دند *Avic.* 160. Comparat cum *Ricini* fe-
 minibus, praedicat virtutem emeticam. . . *Mo-*
mordica Elaterium vel *Cucumis prophetarum*
 حنظل *Avic.* 175. *Alvardaeus* apud *Cels.* 1, 368.
Cucumerum et *Cucurbitarum* plurimæ species Ara-
 bibus gratae, frequenter ab iisdem cultae et satis
 accurate distinctae fuerunt. *Cucumeres* primum
 generico nomine حيار veniunt (*Abdollahif.* p. 30.).
Cucumis Melo est بطيخ (*ib. Avic.* 241.) et perfi-
 ce خرمنه (*Cels.* 1, 374.). Huius varietas est
 انجاج (*Ebn Alvam* apud *Casir.* 1, 333.) cortice
 tenero striato. *Cuc. Chate* est عبدالوي (*Abdol-*
lat. l. c.) cortice hirsuto, pomo fusiformi. *Cuc.*
sativus فقوص (*Abdollahif. l. c.*) *C. Dudaim*
 ضغبوش *Abdollahif. l. c.* *Cuc. anguinus* forte دبا
Abdollahif. longissimus. Namque *Cucurbita lage-*
naria ex *America* venit. . . *Cucurb. Pepo* قتا
Avic. 249. . . *Cucurb. Citrullus* قتا الحيار *ib.*
 بطيخ مرقى et زيش *Abulfadli* apud *Cels.* 1, 371. . .
Cucurb. Melopepo شلق *Abdollahif. l. c.* et *Abul-*
fadli apud *Cels.* 1, 365. (Distinctiones et nomina
Forskolei neglexi, utpote parum certa). . . *Aca-*

cia vera قرض et سنط Abdollat. 28. Optima descriptio. . . *Ac. gummifera* Broussonet apud Willd. طاج Abdollat. p. 29. *Leo Afric.* p. 773. Mastichis simile gummi largiri. Bene describit Höstius (*Marocc.* 306.).

Pandanus odoratissimus كاني Serap. c. 40. Ex Arabia felici adferri flores odoratissimos, cum quibus oleum paratur. Cf. *Forsk.* p. 172. . . *Salix aegyptiaca* زرنجب Avic. 168. صمصف Abulfadli apud Cels. 2, 108. حلاف Alpin. aegypt. 62. *Rauwolf.* 111. 112. Destillari e gemmis aquam odoratissimam. . . *Sal. babylonica* غرب Avic. 279. *Rauwolf.* 160. A florum odore vocatur in Persia بيد مشك Hyde relig. vet. pers. p. 336. Angelus a S. Iosepho ad *pharmac. pers.* p. 360. . . *Canarium commune* صيسم Avic. 212. Fructum esse nucem trigonam, patriam Macassarum (Celebes), panem inde confici. Delicatum Amboinensium panem ex his fructibus parari, testatur *Rumph. amboin.* 2, 148. . . *Spinacia oleracea* اسفناخ Ebn Alvam apud *Casir.* 1, 332. Avic. 131. A Mesues inde temporibus nota. *Rhaz. c.* 52. . . *Cannabis fativa* قنب Ebn Alvam apud *Casir.* 1, 332. Avic. 248. Semen شهديج Avic. 256. Paratur substantia inebrians حشيش e confusis foliis. Cf. *Alpin. de medic. aegypt.* f. 121. b. *Kämpfer amoen.* 645., qui etiam e farina feminum pulvem parari imbriantem tradit. *Chardin. itin.*

4, 207. et *Falk. topogr. Kenntn. des russ. Reichs*, 2, 265. per totum Orientem dominari hunc usum testantur. . . *Menispermum Cocculus* ماحرج *Avic.* 211. *Serap. c.* 365. E lactescentibus esse, feminibus pisces inebriari. . . *Cycas circinalis* est sine dubio ea arbor, quae farinam praebere in insulis orientalibus dicitur (*Ancienn. relat. p.* 17.). Optimum et fere primum testimonium Christianum reperies apud *Marcum Paulum* (*Ramusio 2. f.* 52. b.). Ipso Sagu nomine citat *Pigafetta* (*Ramusio 1, 394.*). . . *Excoecaria Agallocha*. Praestantissimum lignum *agallochon*, quod toties ab Arabibus celebratur. عوب *Avic.* 251. Afferri e Sin et India et Arabia per Sofalam: optimas species esse *Mondeliam* et *Kakeliam* et *Kadimurinum* et *Semandurinam*. Alio nomine اغالوخي 132. Cf. commentarium doctissimum *Cels. hierob. 1, 140—150*. Fructus dicitur هزنوة (*Avic.* 163.) similis piperi, sed colore subflavo et odore praestantissimo. E *Comaria*, insula Iavae propinqua, praecipue venire id lignum, peregrinatores pristini arabes (*Ancienn. relat. p.* 78.) *Scherifus Eddrifi* (*geogr. nub.* 72.), *Abulfeda* (*Büschings Mag.* 4, 277.) et *Ebn Alvardi* (*apud Cels. 1, 148.*) e Iava autem *Bakui* (*Notices 2, 397.*) et *Ebn Alvardi* (*Cels. 1, 153.*) testantur. E *Sumatra* optimam *Agallochi* speciem, *Calampat* dictam, *evehi*, vendi autem omnem fere *Chinensi-*

bus, utpote ditioribus auro, refert Ludov. *Barthema* (*Ramusio* 1, 181. a.) viliores species Borchor appellat et Loban. Cf. *Garc.* apud *Clus. exot.* 173. . . *Myristica moschata*. Fructus satis cognitus Arabibus nomine *بساليس* *Avic.* 148. et calix f. Macis, nomine *بساليس* *Avic.* 183. *Serap. c. 2.* E Iava advehi Bakui (*Notices* 2, 397.) testatur. Bene describit *αὐτέπτης* Ludov. *Barthema* (*Ramusio* 1. f. 181. b.), ut viderit arborem in insula Banda; ut in insula Gilolo, Ant. *Pigafetta* (*Ramusio* 1, 394.). . . *Borassus flabelliformis* f. Lontarus domestica Juss. et Gärtn. Avicennae 206. dicitur *رؤم*, quod nomen etiam hodie fervatur teste *Forskoleo* 126. Ex hac palma paratur, testibus *Kämpfere* (*amoen.* 668.) et *Rumphio* (*amboin.* 1, 50.), Bdellium, quod *مقن* *Avic.* dicit. Distinguit autem in mechense et iudaicum. Rumphius *Punatam* dicit id suffumigium et totam parandi rationem indicat. Accedit, quod probabilitatem auget, *Abulfedam* (*Büschings Mag.* 4, 203.) *قن* palmam dicere humilem Tuneti frequentem: quo sine dubio *Chamaerops humilis* intelligitur, cum *Borasso flabelliformi* facillime confundenda. Ipse *Matthiolus* p. 92. testatur se Neapoli palmam hanc humilem bdelliferam vidisse. . . *Clusia lanceolata* *عول* Planta harranica, contra serpentum morsus commendata (*geogr. nub.* 81.). Cf. *Forsk.* p. 122.

Superfunt Gastromycetes duo, quorum Avicenna meminit: alter *عجوة* (p. 194.) dictus. *Tuber* certe est, sub terra proveniens, magnum, reniforme, edule, album, cortice inciso, quod in patria, regione transoxana, et in Khorasan observavit. . . Alter est *Cyathus* *دشوغه* Avic. 279. tuber cartilagineum, figura cyathi, exilis, epiphragmate tectus. Estne *Cyathus Olla* Pers.?

* * *

Neque absolutus hic index neque certissimus manifesto tamen docet, haud parvam plantarum utilium, aut perficarum aut indicarum ac chinensium suppellectilem, Graecis Romanisque haud cognitarum, ab Arabibus introductam fuisse. Centum et quinquaginta fere plantas numeravi, quarum cognitionem Arabibus debemus, quae si prius notis MCC. adduntur, numerus fere MCD. eruitur plantarum, quas media aetas e fontibus cognoscere potuit: quinquaginta enim fere ab ipsis monachis aut medicis medii aevi, ceu spontaneae per Galliam et Germaniam inventae fuerunt. Unde, quantopere aberret Halleri iudicium a veritate patet, qui ante C. Gesnerum (1550.) octingentas tantummodo species notas fuisse perhibet (*Bibl. bot.* 1, 285.).

CAP. V.

LATINOBARBARA AETAS.

Qui medio aevo rem herbariam attigerunt, Arabes fere solos (eosque pessime verfos), aut Plinii farraginem aut Dioscoridis miserrimam interpretationem sequuti fuerunt. Naturalium rerum descriptores antiqui quum nusquam fere clare fatis et distincte semet exprefferint, neque nisi obiter duntaxat plantarum formas et colores indicaverint, Latinobarbarorum desidia exemplaribus etiam caruit, quorum vestigia sequeretur. Nullus ordo, nisi alphabeticus; nulla veritas, quum male intellecta Arabum et Graecorum loca solummodo transcribere consueverent; nulla doctrinae ratio, quum haud nova docere, sed, quae centies dicta essent, iterum repetere sui ducerent officii.

SAECULUM XII.

Arabum florentissimum et mitissimum in Hispania imperium, scholarum arabicarum celebritas et doctrinae gloria, ab undecimo inde saeculo plures adlexit Christianos e Germania, Italia, Gallia ipsaque Anglia, qui, liberaliter excepti a scholarum arabicarum praefectis, totum doctrinarum ambitum cum linguarum orientalium cognitione in patriam retulerunt. Interpretati sunt hi Arabum discipuli eorum libros, ut *Hermannus Comes Veringensis* (*Trithem. annal. hirsaug. 1, 148.*), *Ge-*

rardus Cremonensis (*Pipin. in Muratori script. rer. ital.* 9, 587.), *Daniel Morlaeus* Oxoniensis (*Wood. antiqu. oxon.* 1, 56.) et, qui ceteros omnes eruditione antecelluit, CONSTANTINUS AFRICANUS, Carthagenensis. Is, postquam quadraginta fere annos in scholis Arabum degisset, in Montis tandem Cassini coenobium recessit, ubi et Arabum scripta latine interpretabatur et totum eruditionis arabicae cyclum in compendium redigebat (*Leo Osiens. in Muratori script. rer. ital.* 4, 455.).

Constantini opera (*ed. Basil.* 1536. fol.) et librum amplectuntur *de gradibus*, in quo medicamenta omnia, ab Arabibus adhibita, licet fatis negligenter, tractantur. Myrobalanos credit indos et citrinos ex eadem arbore venire, illos esse maturos fructus, hos immaturos: emblicos cum prunis componit (*p.* 345.). *Pastinacam* *Secacul*; *Oculceam* dictam, cum *Carduo mariano* confundit (*p.* 352.).

Saeculo sequente, duodecimo nimirum, monachi Salernitani, tum regione herbarum utilium feracissima, tum exemplo Arabum moti, qui Siciliae et Calabriae potiti erant, superstitioni antiquae doctrinam, sanctaeque ruditati Arabum eruditionem substituere coeperunt (*Orderic. Vital. in Duchesne script. normann.* 477.).

Supereft *regimen sanitatis Salerni*, quod fauore regis Angliae filio Roberto versibus leoninis di-

carunt monachi (ed. Ackerm. Stendal 1790. 8.). Id praeter vulgatissimas Italiae plantas nil fere continet, quod paullo interiorem rei herbariae cognitionem proderat. *Escula* (c. 44.) Ackermannus legit, quae melius *mespila* sunt: namque esculus nusquam in Italia crescit. *Athansa* (c. 66.) est Tanacetum vulgare: *Enula campana* (c. 68.) toties praedicata, *Inula Helenium*.

Iidem scholae Salernitanae adhaesit Io. f. Matth. *Platearius senior*, a iuniori Pisano, saeculi XV. scriptore, bene distinguendus: quem saeculo XII. vixisse e manifesto Aegidii Corboliensis testimonio efficitur, qui ab ore huius doctoris Salernitani se sepependisse adfirmat (*Leyffer. hist. poët. med. aev. p. 499.*). Frequenter etiam noster citatur a scriptoribus saeculi XIII., Vincentio Bellovacensi, Alberto Magno et Petro de Crescentiis: ipse autem tanquam recentem memoria adlegat Constantinum Afrum.

Liber Platearii, qui superest, *Circa instans* dictus (ed. Lugd. 1525. 4.), saeculum sapit: alphabetico ordine medicamina cuiusvis generis nominat, additis paucissimis novis. *Acaciam* habet succum prunellarum (*Pruni spinosae*): *Bauciam* dicit *Pastinacam* (f. 228. d.). *Cretanum*, *Crithmum maritimum* (f. 233. b.). *Storacem* liquidam credit in Calabria reperiri (f. 248. c.), quo sine dubio *Dauci lucidi* succus *suaveolens resinoso-*

gummofus intelligitur. Pro Spica celtica *Saliuncam* nonnunquam poni (f. 248. b.).

Primus ceteroquin *Spiraeam Filipendulam* (f. 257. a.), *Clematida Flammulam* (f. 256. d.) et *Galeopsin Tetrahit* (f. 251. c.) nominat.

Huius aevi sine dubio HERBARIUS esse videtur, cuius nusquam mentionem invenio, nisi apud Vincentium Bellovacensem. Arbitror autem, monachum quemdam compilasse ex Arabum scriptis et Plinio, quidquid de plantis innotesceret. Huic autem operi eadem fere autoritas, quam Plateario et Constantino, tributa fuisse videtur.

SAECULUM XIII.

Melioris paullo conditionis spes adfulsit, quum civitatum italicarum, Amalfi, Genuae, Venetiarum, Pisae et Florentiae commercium adeo augetur ac extenderetur, ut et rerum naturalium cognitioni vim et imperium prosperare videretur, et superstitionis dominium et antiquorum praeiudiciorum labefactari. Memorabilem locum invenio apud *Petrum Aponensem*, celeberrimum vergentis saeculi auctorem. Is (*diff. 67. Concil. different. Venet. 1520. fol.*) de habitabili aequatoris zona disceptans, refert, semet novisse hominem, qui in regione Çinçorum (Zanguebar) viderit faccum loco stellae polaris australis: de ipsa sibi quoque retulisse Marcum Venetum (Paulum), omnium, quorum

meminerit orbis, maximum circuitorem et diligentissimum indagatorem, et inde apportari Venetianis lignum aloës et camforam et verci (indigoferam). Fratr̃is etiam Cordelarii e Malabaria testimonium adducit, quod sol bis transeat verticem, ut nusquam umbram videre possis, neque stellam polarem borealem, nisi in ipso horizonte.

Tantum itaque efficere ea itinera, commercii causa suscepta, potuerunt, ut pristina praeiudicia de terrae forma abrogarentur, meliores autem opiniones divulgarentur. Quae quidem emolumenta nescio an ex alio quodam itinere tam copiose manifestoque redundaverint, quam e longissima *Marci Paulli* peregrinatione. Totam enim fere Asiam, Tatariam et Chinam et insulas Oceani indici ab anno 1270—1295. pervagatus, carceri tandem a Genuensibus traditus, memoriae tradidit totam itineris longissimi historiam (*Ramusii coll. 2. Purchasii coll. 5.*). De Curcuma, Pipere Betle, arbore turifera, camforifera, Rheo palmato, Caesalpinia Sappan, Eugenia caryophyllata, Pterocarpo fantalino aliisque plantis primam reliquit et optimam inter Christianos relationem.

Praecesserant eum iam ordinis Minorum fratres Ioannes de *Plano Carpini* et *Gulielmus Rubruquis*, qui per borealem maris caspii regionem Tatariam ipsamque Chinam tetenderunt (*Ramusio coll. 2. Purchasii coll. 5. Hakluyt coll. 1.*). Eam

itineris orientalis viam, quam primi muniverant Nestoriani, legerunt mercatores plerique Europae borealis (*Sartorii histor. civit. hanseat.* 198. *Sprengelii hist. invent. geograph.* 252.). Ipsae autem merces hac via apportatae melioris indolis iudicabantur quam quae navigiis Alexandriam adferrentur (*Sanut. Torsella in Bongars gest. Dei per Francos*, 2, 24.).

Sequenti sunt *Odericus de Porta Naonis* et *Ioannes Mandevillius* saeculo XIV. (*Ramusio coll.* 2. *Hakluyt.* 2. *Reisen und Wanderschafften des hocherfahrnen Ioh. v. Montavilla*, Frkf. 1580. 8.), qui pauca tamen historiam naturalem illustrantia reportarunt. Mandevillius tamen balsami fruticem describit et modum, quo verum a spurio distinguitur, admittit ubique fabulis absurdis. Praeftrinxit enim animum miraculorum amor, incitia eius aevi nutritus, ut, qui redirent a peregrinatione, *mirabilia mundi* recitare cogerebantur, in coenobiis legunda et scholis (*Sprengelii hist. geograph.* 219.). His mundi mirabilibus adnumerandae *oves vegetabiles*, quarum *Odericus* et *Mandevillius* primi meminerunt (*Ramusio* 2, 251. b.) quaeque ab herbariorum conscriptoribus indubitate repetuntur. Esse autem, referunt *Odericus* et *Mandevillius*, in regione *Chadissa* fructum ingentem, quem maturum si discideris, agnum intus inveniri sine lana, eum una cum fructu comedi. *Easa*

plantam, *Barometz* dictam, in Savolzenfi regione, inter Volgam et laik, inveniri, fabulatur Hieron. *Cardanus* (*variet. rer. lib. 6. c. 22. p. 63.*).

Mirabilia ea plantarum fabulosa maxime invenies in ALBERTI Magni, Lauingenfis, post episcopi Ratisbonenfis, libello de virtutibus herbarum, animalium et lapidum (*Opp. ed. Jammy, Lugd. 1651. vol. 5.*). Adiungam optimi Cour. *Gesneri* (*praef. ad Trag.*) iudicium: „In libro de mirabilibus mundi diversa herbarum vocabula nominantur, sed corruptissima. Haec legat, qui bonas horas male collocare volet.“ Quam aequum fit id iudicium, ex initio statim libelli elucet. Ibi enim de *Elitropia* praecipiens, sic nugatur auctor: „Apud Chaldaeos vocatur *Ireos*, „apud Graecos *Mantuchiol*, apud Latinos *Elitropia*. Huius autem virtus mirabilis est, quod, „si colligatur sole existente in leone in Augusto, et involvatur in lauri folio et simul addatur dens lupi, nullus poterit contra ferentem habere vocem loquendi, nisi verba pacifica.“ Et paulo post: „*Calidonia* vocatur a Chaldaeis *Aquilaris*, a Graecis *Valis*. *Provincia* a Latinis provincialibus dicta, vocatur a Chaldaeis *Iterifi*, a Graecis *Vorax*. *Nepta* Latinis, *Greith* Chaldaeis, „Graecis *Retus*.“ Citat ineptus homo solum *Maerum* et Alexandrum Imperatorem (?) de influenza planetarum in herbas. „*Affodillus* herba Sa-

„turni; Poligonia herba Solis; Chynostates (?) Lu-
 „nae; Arnoglossa Martis; Pentaphilon mercurii;
 „Acharonia, quae et Jusquiamus, Iovis; Pisterion
 „(περιστερεών) Veneris.

Credidit *Lambecius* (*bibl. Vindob.* 6, 844.) antiquum librum: *Puch der Natur*, dictum nil esse nisi germanice redditum Albertum, sed fallitur. Manifesta enim adsunt indicia, eum librum anno 1349. Ratisbonae scriptum esse (*Panzeri annales german. typogr.* 85.). Albertus autem iam 1280 vivere desit (*Martene collect. ampliff.* 5, 128.).

Eodem saeculo vixit *Alfredus*, Philosophus dictus, qui commentaria scripsit in Aristotelem (*Fabric. bibl. med. et inf. lat.* 1, 180.) a Bartholomaeo *Glanville* (*propr. rer.* 17, 1.) ita citata, ut haeream, huncne velit, an seniore Alfridum, quem supra citavimus.

Paulo melioris indolis est liber ruralis, quem senator bononiensis, PETRUS DE CRESCENTIIS, vergente ad finem hoc saeculo, reliquit (*Opus ruralium commodorum.* Basil. 1548. fol.). Versio utor, quam frater Franciscus Argentinensis 1493. edidit, iconibus deturpatam adeo foedis adspectuque horrendis, ut artis progressus nullibi luculentius sub sensu cadere possint, quam comparatis his figuris cum iis, quas *Humboldtius*, *Ventenatius* et *Roxburghius* nobis largiuntur.

Ceteroquin auctor non maiores solos legerat,

sed usu ipso et experientia doctus fuit. Semetipsum mense Augusto inferuisse ramulos mali eiusdem anni prosperrime, testatur. Toto libro secundo leges vegetationis pro more saeculi, at non male, exponit. Necessariam esse certam quamdam adfinitatem inter arbores inferendas et eas, quibus inferitur: miras tamen infitionis et fabulosas recenset artes. E praefectis quercubus oriri falices aut populos. Bene autem de absorbtione plantarum, quae per poros fit, de necessitate gemmae ad multiplicandam aut propagandam speciem. Libro tertio enumerat plantas utiles, inter quas quaedam obscurae, e. g. *Verfig*, quae Berberis *Tabernaemontano* 3, 471. dicitur, potest etiam Crataegus *Azarolus* esse. *Avornus* est sine dubio *Cytisus Laburnum* (Io. Bauhin. *hist.* 1, 2. 362. . . *Zizulus* (Giuggiole Ital.) *Zizyphus vulgaris*. . . *Sicomorus*, quae in Germaniae montibus crescat. . . *Muniacus*, pruno adfinis, quae Io. Bauhino 1, 169. *Armeniaca* esse videtur. Aliae plurimae notatu dignae: *Spinachiam*, ab Arabibus introductam, noster primus inter Christianos occident. Memorat: sic *Fraxinellam* (Dictamnium album), *Flammulum* (Clematida), *Tetrahit* (Galeopsin), *Zuberum* (Quercum Suber), *Sanguinum* (Cornum sanguineam), *Acer Opalum*, *Rincum marinum* (Crithmum). *Glycyrrhizae* cultum et *Pineae* uberrime et bene describit.

VINCENTIUS BELLOVACENSIS, mediæ aevi Plinius, amplissimi operis, *Speculi quadripartiti* (ed. Lugd. 1494. fol.) tomo secundo historiam naturæ universam complectitur; sed scholasticus vir et ἐκ βιβλίων κυβερνήτης nihil agit nisi Aristotelem, Dioscoridem (sic) Gallienum, Yfidorum, Macrum, Plinium, Avicennam, Platearium, Actorem, Cassium Felicem (qualis fuerit, nescio) citare et de oppositis argutissime disceptare. Paucissima, aut nulla fere, notatu digna occurrunt. De *Bernice* arbore (*Terminalia Vernice*) primus fere loquitur, sequens peregrinatores sui aevi (*lib. 13. c. 85. f. 166. d.*) Myrobalanos tamen Graecorum (*Hyperantheram Moringam*) cum myrobalanis Arabum confundit (*lib. 12. c. 79. f. 154. d.*).

SAECULUM XIV. ET XV.

Commercium Italicum florentissimum et itinera frequentia in remotissimas regiones simplicium cognitionem augere et amplificare debuerunt: sed impeditum etiamnum id studium fuit infœtia vulgari linguarum. Paucissimi docti Arabicam linguam coluerunt, nulli fere Graecam, ut et ipse Franc. *Petrarcha*, decus sui aevi, queri consuecisset, se, licet in Barlaami Graeci disciplinam semet tradiderit, a lingua tamen antiquorum Graecorum rudem esse (*Mém. sur la vie de Pétrarque, 1, 670.*). Maius obstaculum fuit servile doctorum ingenium,

quod, exhaustos esse ab Arabibus thesauros, neque novi quidquam inveniri posse autumaret. Arabum imperia, quam noxia sint humano ingenio, quam turpe sit, coecis oculis eos sequi, qui ipsi nil sciverint, nisi a Graecis male accepta, nemo luculentius monstravit, fortius contendit conviciisque ipsis defendit, quam *Petrarcha* (*rer. senil.* 12, 910. 913.). Qui, doctissimus sui aevi, quum ipse Graecarum literarum rudis fuerit, facile inde efficitur, quanta fontium Graecorum fuerit inscitia. Nihilominus quivis scriptorum adeo adfectavit hanc eruditionis partem, ut risui etiam se exponeret. Eius rei innumera paene testimonia celeberrimus *Matthaeus* sinit *Sylvaticus*. Sic (*c.* 300.) *Guadam* vel *Fabuciam* graece appellari millepedes: (*c.* 42.) *Amarismam* (*Aneurysma*) interpretatur Matrem sanguinis etc. Sic *Vincentius Bellovacensis* (*f.* 93. b.) *aroma* ab aris vel ab aëre derivat.

Ipsi enim fontes Graeci, Nestorianorum et Arabum interpretationibus mutati, monachorum denique inscitia contaminati, longe alii legebantur ab eius aevi hominibus, quam veri, textu restituto, ad nos pervenerunt. *Bartholomaeus Glanville* Anglicus alium habuit *Dioscoridem* ac nos, siquidem *Cassiae Fistulae* descriptionem ex eo petiit (*c.* 28.), quam haudquaquam *Anazarbeus* cognovit. Adscriptum erat *Dioscoridi* medii aevi integrum caput de *Jasmino*, quod deesse in codice *Cantacuzeno* demum

vidit Matthiolus. Aristotelis scripta a Ioanne Damasceno exposita, in epitomen redacta, quam *summae* nomine citare solebant, longe aliena fuerunt a veris Stagiritae libris.

Pseudonymos multos citare consuerunt, *Casium Felicem* et *Possidonium* Matthaeus Sylvaticus, *Democritum* et *Aesculapium* alii. Nomina autem haec illustria a monachis sine dubio adfectata, inscientiae eorum saeculorum adeo imposuerunt, ut oraculorum vice eorum auctoritas haberetur.

Ad hanc aevi illius labem accessit scholastica inquirendi, disferendi, scribendi ratio. In contrarias semper partes disputaturi, nullum finem alium cognoverunt illorum saeculorum homines, quam ingenii vim, ratiociniorum aciem et dialecticae exercitium ostentare: auctoritate sola celeberrimorum nominum vincti ac detenti, veritatem minus quam gloriam quaesiverunt. De plantarum anima, de rationibus earum feminalibus, et sensualitate disputantes, neglexerunt omnino naturae observationem. Hinc iure *Leonicenus* (*de Plinii error. lib. 2. f. 16. a.*) taxat *Petrum Aponensem*, quod, qui centaurii maioris radice continuo usus fuerit, ignorare se id tamen fateretur (*concil. differ. 100.*).

SIMON DE CORDO Ianuenis et MATTHAEUS SYLVATICUS celeberrimi sine dubio sunt scriptores huius saeculi. Ille, medicus Papae Nicolai IV. et sacerdos palatinus Bonifacii VIII., gloriatur, se

peregrinatum esse per orientem, ut plantas in loco natali observaret, quas veteres descriperint. Ea autem iactatio adeo communis est omnibus fere scriptoribus barbarorum saeculorum, ut fidere iis nullo modo possimus. Conatus est nomina plantarum et medicaminum graeca, arabica et latina cum vulgaribus comparare eoque modo exponere. Male vero id tentamen plerumque cessit, cum expertus literarum, rudis etiam a rerum ipsarum cognitione esset. Edidit „*clavem sanationis*, simplicia medicinalia, latina, graeca et arabica, alphabetico ordine elucidata. Venet. 1514. fol.“ cuius praecipua pars rediit cum Matthaei Sylvatici opere.

Is (*Matthaeus Sylvaticus*) Mantuanus, Salerni commoratus erat, ubi „Colocasiam colere in viridario suo secus spectabilem fontem“ adfirmat (c. 197.). Ipse etiam semina *Cantalidis* (? *Athamantae cretensis*) e Graecia adferri curavit et in horto suo coluit (c. 153.). Sardiniam etiam viderat et Montem pessulanum (c. 181. 528.). Dein Milani artem medicam exercuisse dicitur, anno autem 1517 conscripsit opus „Pandectarum medicinalium Lugd. 1534. fol.“ in quo explicantur nomina graeca, arabica et latina plantarum aliorumque simplicium, quae tunc temporis adhiberentur. Id opus licet *Reinesius* laudibus immeritis extollat (*var. lect.* 3, 18.), equidem nil nisi incitiam auctoris paucissimasque coniecturas video, quibus ad expli-

canda arabica plantarum nomina uti possimus. Simon Ianuensis Algam palustrem vocat Nensar (*Nymphaeam*) et alio nomine Caccabum Veneris et Papaver palustre. Noster ingenue fatetur, „Arabes non multum curare in omnibus istis herbis, unumque pro alio ponere, si easdem virtutes habere credant“ (c. 122.). Ipse tamen omnem operam impendit, ut confusionem vitaret perniciosam. Quaesivit ab Hispanis, Arabibus et Graecis, quatenam intelligerentur plantae sub receptis nominibus (c. 180. 521.). Neque tamen, qui ipse careret rerum et linguarum cognitione, finem suum attingere potuit.

Agrifolium (c. 21.) commutat cum Loto Graecorum, latine vero dici *Ciceraso*. *Thoram* habere flores violaceos et *Anthoram* subrubeos (c. 45.). *Apii* duodecim species numerat, inter quas et *Ranunculus fardous* (*hirsutus* c. 48.). *Caballum marinum* (c. 117.) inveniri nugatur in Ypotamo, fluvio Mesopotamiae, quae media regio sit inter Scirtim et Euphratem. Tormentillam differre arbitrat *Simon* a *Quinquefolio*, quod illa habeat folia septena, intelligit itaque *Potentillam rectam*. *Mire* confundit (c. 167. 168.) *Cistum*, *Hederam* et *Lablab*: *Caprifolium*, *Oxyacanthum* et *Lycium* (c. 259.); *Matidem* et *Rubiam tinctorum* (c. 366.); *Inulam* et *Laferpitium Chironium* (c. 375.).

Meliora paucissima sunt. Ad Amalfi oppidum

sophisticari Agallochum radice Chamaeleae, quae vero laxet, cum Agallochum adstringat (c. 30.). Bacham Arabum (*Caesalpiniam Sappan*) manifesto *Presillum* lignum, longe ante detectam Americanam vocat (c. 82.) Buzeidem esse Satyrii bulbum (c. 116.) Saliuncam non raro pro Spica celtica poni (c. 616.). Bene Simon saccharum Arabum a Graecorum simili substantia differre arbitratur, immerito ob id taxatus a *Leoniceno* (*de Plinii error. lib. 4. f. 55. a.*).

Editor Baptista *Sardus*, Papiensis, addidit nonnulla nova. Sic de Fragariae usu (f. 170. d.) loquitur: Carduum stellatum, *Lyfimachiam* Nummulariam (*Grassula lunaria*), *Gratiolam* officinalem, *Thapsiam* garganicam describit.

BARTHOLOMAEUS GLANVILLE, comes Suffolciae, ordinis Minorum monachus, de proprietatibus rerum volumen conscripsit (Argent. 1491. fol.), quod Caroli V., Galliarum regis, infu sacerdos ipse palatinus Io. *Corbichon* gallice interpretatus est (Lyon 1482. fol.). Hinc, quam immerito compilerator quidam (*Mélanges, tirés d'une grande biblioth. 10, 202.*), *Corbichonem* ipsum faciat auctorem, patet.

Noster totum librum XVII. plantis dicavit, iis autem folis, quae vel in sacra scriptura vel in glossis occurrunt, non neglectis tamen aliis vulgaribus. Auctores citat Aristotelem, Dioscoridem, Pli-

num, Isidorum, Alfredum, Platearium et Albertum: illos vero alios, ac nunc leguntur. „Calami „scripturales“ ex Arundine Donace iam tum diu obsoleverant (1, 51. Cf. Beckmanni *hist. invent.* 5, 56. 4, 297.). Sexuum coniunctionem in plantis haud agnoscit, cum rationem in se feminalem contineant, per quam ex se producendi speciem suam habeant potentiam. Allium bene a cepa et a lilii bulbis discriminat: bene cyprum Cant. 1, 14. describit. Dudaim Leae fuisse Mandragoram. Prinum (Quercum Ilicem), prunum et lentiscum confundit.

Iacobus DE DONDIS, Ioannis, Petrarcae amici (*rer. senil.* 6, 897. 15, 1053.) filius, Patavinus, *aggregator* dictus, librum de simplicibus conscripsit, quod sine loco et anno editum habuit *Trewius* (*praef. ad Blackwell. herb.* §. 16, 7.).

Coram est editio Veneta 1499. 4., quae foliis CL et aliquot non numeratis constat. In praefatione dicitur ipse liber: *Aggregator practicus de simplicibus*, ad finem vero: *Herbolarium de virtutibus herbarum*. Alphabetico ordine plantae nominantur, adiunctis virtutibus medicis, ex Arabibus et Plateario etc. Adfunt icones, rudes eae quidem et ligno incisae, sed praestantiores omnibus illis, quae in aliis herbariis occurrunt. Pro Acoro est *Iris Pseudacorus*, quae repetitur etiam sub Ireos. Aristolochiae longa et rotunda sunt ve-

rae, nec quas Germanici habent herbarii, Fumaria. Branca ursina est Heracleum Sphondylium. Capillus Veneris est Asplenium Ruta muraria. Coriandrum, Cyperus, Lavandula, Siler montanum (*Laserpitium silaifolium* f. 124.), Serpentaria (*Arum Dracunculus* f. 127.) ostendunt, auctorem fuisse Italum et plantas vivas delineasse. Optimae etiam figurae Fragariae et Gentianae luteae. Hedera terrestris forte Veronica est hederifolia: Hermodactylus, Colchicum: Nasturtium aquaticum, Sium angustifolium. Pessimae tamen figurae Dauci cretici, Menthae, Granorum Solis, Mandragorae (tamen non fabulosa, ut in herbariis aliis), Paeoniae, Sinapis, Spicae celticae et nardi. Adiecta est enumeratio laxantium, ubi Bartholomaeus Anglicus saepius citatur.

Alia editio multo vetustior f. l. et a. exstat in bibl. Göttingensi, ubi et titulus et praefatio deest, icones etiam multo peiores.

In eadem etiam bibliotheca servatur belgica interpretatio sine titulo, anno 1484 impressa, multo absolutior aliis, quas vidi editionibus. Continet enim praeter laxantium etiam aliorum simplicium enumerationem. Icones fere eadem sunt, quas antiqua latina continet, pauculis aliis adiectis.

Solent nonnulli (ut *Mittarelli Biblioth. cod. cc. p. 28.*) Arnaldo Villanovano tribuere, cum prooemium eius nomen ferat. Sed citata Arnaldi

verba sequuntur. Plures editiones, 1520. 4. 1522. 4. italice mihi in literis humanissimis indicavit Cl. collega Patavinus, Ios. Ant. Bonatus.

Amicitiae humanissimi *Schrankii*, collegae Landsbutensis, acceptam refero editionem fere antiquissimam: „Aggregator compilatione clarissimi philosophi Iacobi de Dondis civis.“ Venet. 1481. fol. In praefatione ipse fatetur, se anno 1355 hunc librum conscripsisse. Alphabetico ordine persequitur simplicia, sine ulla descriptione: vires et usus ex Arabibus et Latinobarbaris, ad ipsum usque Simonem Ianuensem exscribit, nullo adiecto iudicio: dispositio operis secundum usus medicos.

Alium longe tenorem habet, quam e Trewiana bibliotheca mecum benigne communicavit Vogelius Altorfinus, editio Veneta 1543. fol. Ad solas qualitates primarias et secundarias et ad virtutes contra morbos index medicaminum secundum Arabas et Arabistas institutus est.

Eodem saeculo Conradus quidam *de Megenberg*, Canonicus Ratisbonensis, interpretatus est *librum naturae (Buch der Natur)*, quem eundem esse cum Alberti Magni tractatu supra citato, *Lambecius* falso autumat (*bibl. Vindob.* 6, 844. Cf. *Panzer. Annal. der deutsch. Liter.* 1, 83.). Edita autem est haec interpretatio 1475. Augustae Vindelicorum et 1482. bis eodem anno.

Initio saeculi XV. vixisse videtur *Christoph. de Honestis*, Florentinus, prof. Bononiensis; cum (*expos. in Mesuen., f. 98. a.*) Thomam de Garbo praecceptorem suum vocet, qui obiit 1570 (*Petrarc. senil. 12, 2. p. 1007.*). Commentaria Christophori in antidotarium Mesues cum Marini editione Venet. 1562. fol. impressa pauca continent notatu digna. Loco Secacul Arabum fanebant aevi eius officinae Sigillum Salomonis.

Huius libri ad exemplar conscriptae sunt numerosae editiones *horti sanitatis*, quae saeculo XV. prodierunt. Editionem latinam Moguntinam, a *Jac. Meydenbach* curatam 1491. fol., aliam vulgari sermone Saxoniae inferioris conscriptam Lübec. 1492. fol., tertiam teutonicam, *Io. Schönspergeri* opera Augsburgi 1488. 4. typis impressam, coram habeo. Alphabetico ordine plantas recenset, in praefatione peregrinationes iactantur, per Graeciam et Orientem, socio pictore, susceptas, quas de se ipso gloriatur auctor Lübecensis, Magister *Io. van Cube* (c. 568.), de alio quodam „domino nobili“ Moguntina editio. Ioannem *Cubam* autem medicum Francofurtanum fuisse, editio Francofurtana Egenollii 1555. testatur. *Arndes*, civis Lübecensis impulsu editionem nostram factam esse, ipse auctor fatetur. Icones ligno incisae pleraeque eadem, nonnullae tamen penitus diversae, passim meliores Lübecenses. Ipse textus nonnunquam pe-

nitus alienus, quod ut luculentius pateat, figillatim perlustranda est utraque priori loco citata editio.

Moguntina.	Lübecensis.
c. 14. De Allio citatur Vincent. Bellovac.	c. 4. nil de eo.
c. 34. Apium sive fire esse Hippofelinum (Smyrnum O-lus atrum.).	c. 7. confunditur cum Ranunculo hirsuto.
c. 36. Apium haemorrhoidarum videtur Ranunc. Ficaria.	c. 9. idem.
c. 40. Aristolochia rotunda est Fumaria bulbosa.	c. 10. idem.
c. 7. Affodillus est Iris florentina, citantur Dioscorides et Isidorus: septem facultates.	c. 20. Citatur Avicenna et 19 facultates.
c. 6. Acorus, figura mala.	c. 21. figura melior.
c. 21. Ambrosia, descriptio et icon mediocres.	c. 22. figura pessima.
c. 4. Acacia est Prunus spinosa, cum icona mediocri.	c. 26. figura pessima.
c. 26. Anacardus, figura imaginaria.	c. 33. idem.
c. 18. Aloë, icon corolla tetrapetala, foliis integerrimis. Isidorus citatur.	c. 35. eadem icon, Isidorus fere nusquam citatur, sed Bartholomaeus Anglicus.
c. 22. Amomum est Geranium robertianum.	c. 51. figura alia, sed mere arbitraria.
c. 132. 434. Consolida maior s. Symphytum pessime delineatur.	c. 107. multo melius.

Moguntina.	Lübekenfis.
c. 133. Consolida regalis f. Delphinium pessime.	c. 108. optime.
c. 89. Cardus est Diplacus ful- lonum.	c. 110. Idem tamen c. 288. sub Labro veneris et 519, no- mine Virgae pastoris oc- currit.
c. 450. Caulis Spinachia: pes- sime.	c. 161. 471. <i>Heydensch kol</i> bis, melius.
c. 157. Diptamnus est Conval- laria multiflora.	c. 169.
c. 188. Fraga, non male.	c. 213.
c. 222. Hermodactylus est Le- outodon Taraxacum.	c. 248.
c. 247. Laureola, Daphne non male.	c. 286. Laureola, fig. arbitraria.
c. 276. 277. Mandragora, cum radice virum et mulierem referente. *).	c. 306. 307.
c. 338. Paeonia, pessima fi- gura.	c. 364. non mala.
c. 392. Ribes (Arabum dicitur) sed nostrum est; fi- gura mala.	c. 427. figura melior.
c. 395. Rododendron est Rosa.	c. 432.
c. 458. Scolopendria, figura mala.	c. 445. figura melior.
c. 486. Verbena pessima.	c. 514. non male.

*) Insignis monachorum *Φενάκισμοδς*, quo e radice homun-
cionem aut femellam sculpsert, relicto capillamento ra-
dicularum, talemque radicem velut naturalem, vendide-
runt saepe 30 aureis nummis, exponitur ab *Amato Lusti-*
tano (in *Diosc.* p. 432.).

Utraque ceteroquin editio exterarum plantas fere omnes imaginarias arbitrariis iconibus exprimit, Afam foetidam, Balauftiam, Myrobalanos, ipsum Napellum, Piper, Rhabarbarum, Oryzam (*Rizum*) Scammoneum, Schoenanthum, Tamarindum, Thapfiam, Zedoariam, Saccharum. Lübecenfis editio pauca habet, quibus caret Moguntina: e. g. Flores frumentorum (*Centauream Cyanum*), Cubebas et Diapenfiam (*Saniculam*). Auguftana editio minorem habet utraque numerum (434.).

Aliam editionem, *Herbarii* nomine Moguntiae 1485. officina Fauftii Schoyfferique editam recenset *Trewius* (*praef. ad Blackwell. herbar. §. IV. n. 1.*). Ea nonnihil differre a noſtra utraque videtur. Namque Tamarindi loco, ubi noſtrae habent Umbelliferam, *Herbarius* habet Tanacetum; Apollinariae nomine, quae Scribonio Largo hyoscyanus eſt, et hic et in noſtris Conium maculatum dicitur, *Herbarius* habet Tuſſilaginem. Hunc *Herbarium* vocat Brunſellius Hieronymum continuo ab ipſo citatum. Eſt ſine dubio

Hieronymus *Brunsvicenfis*, chirurgus Argentinenſis, cuius *liber de arte deſtillandi* eaſdem fere plantas ipſasque icones continet, quas in *Orto ſanitatiſ* videmus. Eundem itaque librum eſſe recte iudicant C. *Gesnerus* (*praef. ad Trag.*) et *Trewius* (*praef. ad Blackwell.*). Prima editio Brunſuicenfis libri eſt Argent. 1500. fol. Invenio in an-

tiquitatibus botanicis non parum defudasse. Namque Gentianam Cruciatam primum a se delineatam credit *Borith* esse Ebraeorum. Eam vocem Io. Mich. *Langius* Altorf. 1705. et Ol. *Rudbek* Upsl. 1722. uberius illustrarunt. Herba non est, sed vel sapo, vel purpura.

Ridiculum plane errorem committit Hieronymus, ubi de *Sambuco* loquitur. Eum enim esse triplicis coloris, albi, lutei et rubri perhibet. Legerat autem literarum rudis homo *Sambacum* (*Jasminum*) Arabum, ab Arabum commentatoribus cum *Leucoio* commutari. *Leucoia* autem dividebat id aevum in alba (*Leucoium* L.), lutea (*Cheiranthus Cheiri*) et rubra (*Cheiranthus annuus*).

Numerosas editiones, titulo parum mutato, variis linguis, omitto, quippe quae a *Trewio*, *Haller*o et *Panzero* uberrime recensentur.

Novas tamen figuras, naturae magis congruas, novam etiam praefationem continet, quam *Eucharis Rhodion* cum *Christ. Egenolffo* Francofurti ad Moenum 1553. molitus est. Icones has seorsim etiam edidit bibliopola, titulo: *Herbarum imagines vivae* 1555. et 1556. 4. In easdem commentatus est *Theod. Dorstenius*, medicus Cassellanus, in *Botanico* Fref. 1540. fol., sed nulla fere augmenta scientiae, quae id tempus iam attulerat, conspicua sunt.

Insunt eadem figurae *Egenolfianae*, additis

Brunfelsianis, Tragianis et Fuchfianis, etiam Dioscoridi, qui ex interpretatione *Ruellii* a *Ryffio* 1543. editus est. Transierunt denique etiam in Adami Loniceri, qui Egenolfii gener fuit, opera, de quibus infra.

ORTOLFUM DE BAVARIA HEYDENBERGER pariter huc refero, quum liber eius de medicinis simplicibus „*Arzneybuch*“ Aug. Vind. 1488. 4. sine figuris nomina plantarum officinalia sola et vires e Plateario et Alberto contineat (*Trew. ad Blackw. §. 11. Panzer Ann. d. deutsch. Lit. p. 98.*).

Huc et *Johannes Tollat von Vochenberg*, prof. Viennensis saeculo XV., cuius „*Meisterlich Büchlin „der Arzney und Krütter*“ *Schrickius* quidam 1497. f. l. forma quarta minore edidit. (*Panzer's Annal. der deutsch. Liter. p. 228.*). Alphabeticò ordine plantas latino pariter et vernaculo sermone recenset, nil nisi vires medicas, fabulosas eas plerumque et absonas, addens. Ortus fere est sanitatis in compendium redactus. *Ambrosia* dicitur *Hyrfwurz* oder *lange Garben* oder *wilde Salven*. *Anthera* das *gel Sämlin* in den *Rosen*. *Berberis* est *Pferfich* (*Persica*) *Quititana*, *Sunnenglanz*, quae in *Sicilia* crescat, ignota. *Ribes Ioannis* (*rubrum*) primo hic occurrit.

Huius aevi est *Matth. Platearius*, cuius commentaria in *Nicolai Praepositi Antidotarium* cum *Mesue Venet. 1562. fol. impressa sunt. Aevi in-*

fcitia ubique patet. Saliuncam arbitratur semen herbae esse, lignum aloës a Nilo deferri in Indiam. Matthaeum Sylvaticum et Simeonem Ianuensem ubique citat. Saccharum ipsius aetate in Sicilia et Hispania colebatur (*f. 374. c.*).

Manfredus de Monte Imperiali librum scripsit de *simplicibus*, qui in bibl. Parisina latet (*Fabric. bibl. med. et inf. lat. lib. 12, 38.*). Eum vidit Iacobus de Manliis, picturis ornatum. *Tunicii* nomine primum auctor mentionem fecerat, *Dianthi* nostri Caryophylli (*app. ad Brunfels. herb. p. 167.*). Qua aetate Manfredus vixerit, non patet.

Ipsè Ioann. Iacob. de Manliis, Alexandrinus (Italiae) saeculi XV. scriptor sine dubio est, neque Anton. Guainerio, Ticinensi (1440.) multo iunior. Edidit explanationes difficiliorum herbarum, quae in officinis exstant, in appendice ad *Brunfelsium* (*ed. Argent. 1532.*) impressas. Idem sine dubio *luminare maius*, Lugd. 1536. 4. Ticini omnino vixit, et ipsos Caryophyllos (*Dianthum*) in Lombardia sponte crescentes bene illustrat. Ridet iure suo herbarios officinarum, quos lumina apothecariorum male lucentia appellat. Spectat sine dubio *Quirici de Augustis Torsonae* lumen apothecariorum, quod denuo prodiit Venet. 1549. fol. Scabiosam quoque delineat Succisam (*p. 173.*) veteribus ignotam. Herbam Paralyfis minorem Margaritae vocat, quae Bellis est perennis (*p. 171.*). An-

gelicam etiam Archangelicam primus videtur observasse et Gratiolam officinalem, quam bene describit. De filicum seminibus, quae fagae investigent, nil addit, nisi ingenue fati: „Deum meliora scire.“ *Filium ante Patrem* dicit *Inulam*, cuius rami inferiores floriferi altiores sint, vel *dysentericam*, vel *salicinam*, vel etiam *britannicam*. Bonus homo oleum perdit et operam, dum Matthaeum Sylvaticum et Simonem Genuensem (Pandectarios) cum veteribus conciliare studet. Meruit tamen laudem Euricii Cordi (*botanol. p. 18.*).